აჭარის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო

ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი

ირინე ვარშალომიძე

ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის ნუმიზმატიკური საგანძური

კატალოგი

MINISTRY OF EDUCATION, CULTURE AND SPORT OF AJARA

BATUMI ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

IRINE VARSHALOMIDZE

NUMISMATIC TREASURY OF BATUMI ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

CATALOGUE

UDC (უაკ) 069.02:902(479.223-25)+737(479.22)
ვ-219

© ირინე ვარშალომიძე 2016

ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის ნუმიზმატიკური საგანძური

რედაქტორი: ნ. ძნელაძე
ფოტო და კომპ. უზრუნველყოფა: გ. დუმბაძე, მ. უზნაძე
ინგლისური თარგმანი: მ. ჭყონია, ი. კვიტაშვილი

ISBN 978-9941-0-9570-2

© IRINE VARSHALOMIDZE 2016

Numismatic Treasury of Batumi Archaeological Museum

EDIT: DZNELADZE N.
PHOTOS AND COMUTER SERVICE: DUMBADZE G. UZNADZE M.
ENGLISH TRANSLATION: CKONIA M. KVITASHVILI I.

საქართველო სამონეტო ცივილიზაციის უძველესი კერაა. მონეტების ემისია ჩვენს ქვეყანაში დაიწყო ძვ.წ.VI საუკუნეში. ამ პერიოდიდანვე იწყება სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში სამონეტო მიმოქცევა. რაც გამოწვეული იყო ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობით. ადრეანტიკური ხანიდანვე აჭარის სანაპირო ზოლი ჩართული იყო ანტიკური სამყაროს წამყვან ცენტრებთან სავაჭრო-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ურთიერთობებში. უკვე ძვ.წ.VI საუკუნეში აქ არსებობდა ბერძნული დასახლებები (ფიჭვნარი). სწორედ კლასიკურსა და ელინისტურ ეპოქაში ბერძნულ სამყაროსთან ურთიერთობამ განაპირობა უცხოური მონეტების შემოდინება და ადგილობრივი სამონეტო ემისიის (კოლხური თეთრი) წარმოშობა. რომაული ხანიდან მოყოლებული ჩვენი რეგიონის ზოგიერთი პუნქტი (გონიო, ციხისძირი) წარმოადგენდა ჯერ რომაელთა, შემდეგ კი ბიზანტიელთა და ირანელთათვის მნიშვნელოვან, სტრატერიული დანიშნულების ადგილებს. უცხო ქვეყნების გარნიზონების დგომა თუ სამხედრო ექსპედიციები განაპირობებდა ჩვენში უცხოური მონეტების შემოდინებას.

მონეტები ჩვენს ტერიტორიაზე შემოდიოდა აგრეთვე სავაჭრო-საქარავნო გზების მეშვეობითაც. აჭარის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი მონეტები გვაძლევს მისი ისტორიის გარკვეული პერიოდების ეკონომიკური და პოლიტიკური ცხოვრების ნათელ სურათს.

სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე შემთხვევითა თუ მრავალწლიანი არქეოლოგიური ექსპედიციების მუშაობისას მოპოვებული მონეტების მეტად მდიდარი და საინტერესო კოლექცია შეიქმნა ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში. ფიჭვნარის ნახევარსაუკუნოვანმა არქეოლოგიურმა შესწავლამ მოგვცა ყველაზე ადრეული და იშვიათი საფასეები: ქიზიკინები,სინოპური დრაქმები, პანტიკაპეონის, ნიმფეონის, თეოდოსიის მონეტები და აგრეთვე ადგილობრივი კოლხური თეთრის უნიკალური თუ გავრცელებული ტიპები. ფიჭვნარშივეა შემთხვევით ნაპოვნი სირაკუზის მონეტაც. გვაქვს ანტიკური ხანის უპასპორტო მონეტებიც; კუნძულ ეგინეზე და ალექსანდრე მაკედონელის სახელით მოჭრილი ტეტრადრაქმა.

გონიო-აფსაროსისისა და მახოს არქეოლოგიურმა შესწავლამ რომისა და ბიზანტიის იმპერატორების (ნერონი, ტრაიანე, ადრიანე, ანტონინუს პიუსი, დიოკლეტიანე, პრობუსი, სევერინა, იუსტინიანე I და შ.) სახელით მოჭრილი მონეტებით შეავსო მუზეუმის კოლექცია.

დაცულია შემთხვევით აღმოჩენილი 4 განძი. ციხისძირის განძი შედგება XIII საუკუნით დათარიღებული 100 მეტი სელჩუკური და 2 ტრაპიზონის ასპრისაგან. კატალოგში შევიტანეთ მხოლოდ ძირითადი ტიპები. ოზურგეთის განძი შედგება 10 ნიდერლანდური და 1 პოლონური ტალერისაგან. აღმოსავლური მონეტები წარმოდგენილია არაბული მონეტების 2 განძით. ზოტის განძი შეიცავს 12, ხოლო ხელვაჩაურის განძი 150 დირჰემს. ჩვენ მხოლოდ ზოგიერთი მათგანი შევიტანეთ კატალოგში.

ხაზგასმით აღვნიშნავთ, რომ კატალოგში შესულია მხოლოდ მუზეუმის საექსპოზიციო დარბაზში გამოფენილი მონეტები. სხვადასხვა ფონდებში ანტიკური, რომაული, ბიზანტიური, ევროპული თუ ოსმალური მონეტა ინახება. რომელთა გამოქვეყნებასაც მომავალში ვგეგმავთ.

Georgia is an oldest cradle of monetary civilization. Coinage began in our country in the 6 th. B.C. Monetary circulation in south-western Georgia began from the mentioned period. It was induced by the favourable geographic condition. From the early antiquity, the coastal line of Adjara was involved in the trade-economic and political relations with the leading centres of the Antique world. By the 6 th. B.C. Greek settlements were located here (Pichvnari). It was the relationship with the Greek world in the Classical and Hellenistic periods that determined the inflow of foreign coins and emergence of the local monetary circulation (Colchian tetri). Since the Roman Era, the certain centres (Gonio, Tsikhisdziri) were important strategic points, initially for the Romans and later- Byzantines and Iranians. Stationing of foreign garrisons at the places,as well as military expeditions determined the inflow of foreign coins in our country.

Coins also entered our territory via naval – caravan ways. Coins discovered on Adjarian territory offer us clear picture of its political and economic life at the certain periods of history.

Avery rich and interesting coin collection has been assembled at Batumi Archaeological Museum, which consists of the coins discovered both accidentally and as a result of hard work of the archaeological expeditions throughout the years. Archaeological study of half a century in Pichvnari provided us with the earliest and most unique samples: Cyzicenes, Sinopean drachms, Panticaaeum, Nymphaeum and Theodosi coins, as well as unique or common types of Colchian tetri. Syracusian coin was also discovered accidentally in Pichvnari. We also possess coins of the Classical period of unknown origin. Among the collection coins should be mentioned a tetradrachm minted on Aegina island in the name of Alexander the Great.

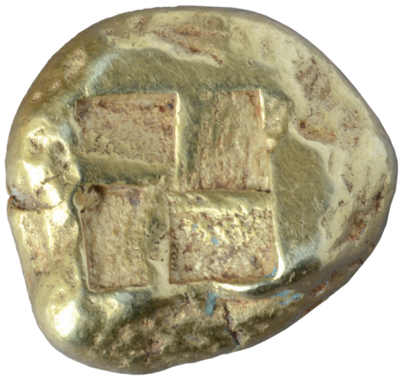
Archaeological study of Gonio-Apsaros and Makho enriched the museum with the coins minted in the name of Roman and Byzantine Emperors (Nero, Trajan, Hadrian, Antoninus Pius, Diocletianus, Probus, Severina, Justinian I etc.).

Four accidentally discovered hoards of coins are kept at the museum. Tsikhisdziri hoard consists of over 100 Selcjuk coins dated to the XIII century and Trebizond aspers. We have catalogued only the main types of them. Ozurgeti hoard consists of 10 Dutch and 1 Polish thalers. Eastern coins are represented by two hoards of Arabian coins. Zoti hoard includes 12 and Khelvachauri one- 150 Dirhems. We have cataloged only some of them.

It should be noted, that the given catalogue covers the collection of the coins displayed in the exposition hall of the museum. The rest Antique, Roman, Byzantine, European and Ottoman coins, which are kept in various funds, are to be published hereafter.

1

ქიზიკინი
ელექტრუმი. ძვ.წ.V ს.ფიჭვნარი. წ.16 გრ.

შუბლი: თევზის კუდიანი წვეროსანი მამაკაცის ფიგურა (ტრიტონი) მარცხნივ. მარჯვენა წინ გაწვდილ ხელში კუდით დაკიდებული თევზი (თინუსი) უკავია, ხოლო მარცხენა ხელი წინ აქვს გაშვერილი.
ზურგი: ჩაჭდეული კვადრატი
ლიტერატურა: ა. კახიძე, 1974:82, Кахидзе А. 1974:88-92

CYZICENE
ELECTRUM. 5 th. B.C. PICHVNARI, W. 16 GR.

Obverse: figure of a bearded man with the fish tail (Triton) to the left. In his right hand he holds a fish tunny by ist tail, his left hand is outstretched.
Reverse: Quadripartite incuse square.
Source: A. Kakhidze,1974:82, Кахидзе А.1974:88-92

2

ქიზიკინი
ელექტრუმი. ძვ.წ.V ს.ფიჭვნარი. წ.16.05 გრ.

შუბლი: ნიმფა კლიტე, ქ. ქიზიკის ეპონიმი მეფის მეუღლე. ნიმფას ყელს ქვემოთ მოცემულია თინუსი-ქ. ქიზიკის ემბლემა.
ზურგი: ჩაჭდეული კვადრატი
ლიტერატურა: ა. კახიძე, 1974:82, Кахидзе А. 1974:88-92

CYZICENE
ELECTRUM, 5 th. B.C. PICHVNARI. w. 16,05 G.

Obverse: Nymph Cleite, the wife of city Cyzicus eponymoes. Beneath the nymph's throat is shown the emblem of Cyzicus – Tunny.
Reverse: Quadripartite incuse square.
Source: A Kakhidze, 1974:82, Кахидзе А.1974:88-92

3

სინოპე
დრაქმა. ძვ.წ.V ს.ფიჭვნარი წ. ნ.ნ მრ.

შუბლი: დელფინის თავი მარცხნივ.
ზურგი: ჩაჭდეული კვადრატი
ლიტერატურა: ა. კახიძე, 1974:82, Кахидзе А. 1974:88-92

SINOPE
DRACHM. 5 th.B.C. PICHVNARI. w. 5,6

Obverse: Dolphin's head to the left.
Reverse: Quadripartite incuse square.
Source: A.Kakhidze,1974:82, Кахидзе А. 1974:88-92

4

სინოპე
დრაქმა. ძვ.წ.V ს.ფიჭვნარი. წ. ნ.ნმრ.

შუბლი: სტილიზებული არწივის თავი, ქვემოთ პატარა დელფინის თავი.
ზურგი: ერთმანეთის საპირისპიროდ განლაგებული კვადრატული ჩაღრმავება, მომიჯნავე კუთხეებში ორი ბურთულაა მოთავსებული
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ.ვიკერსი 2004:40 ,სურ.87

SINOPE
DRACHM. 8 th.B.C. PICHVNARI . w 5,6

Obverse: Stylized head of an eagle, below a head of a small dolphin.
Reverse: Quadripartite incuse square placed on opposite sides, two small globules placed inside the bordering angles.
Source: A. Kakhidze, M. Vickers2004:40, p.87

5

თეოდოსია

ვერცხლი. ძვ.წ.Vს ბოლო მეოთხედი.ფიჭვნარი.წ.1.2 მრ.

შუბლი: ადამიანის თავის გამოსახულება მარჯვნივ (ახალგაზრდა, თმები დიადემით აქვს შეკრული)
ზურგი: არ ჩანს (ხარის თავი უნდა იყოს). მარჯვნივ (ზემოდან ქვემოთ) კარგად იკითხება წარწერა: ΘΕΟΔΕ
ლიტერატურა: Vickers, Kaxidze, 2001:71, fig. 10. a. Kaxidze, Iashvili, Vikers, 2001:286

THEODOSIA

SILVER. LAST QUARTER OF 5 th. B.C. PICHVNARI. w. 1,2 GR.

Obverse: Image of a human head, to the left (young, hair tied up by a diadem)
Reverse: illegible (may be a bull's head). To the right (from top to the bottom reads an inscription: ΘΕΟΔΕ
Source: Vickers, Kakhidze 2001:71.fig.10\A. Kakhidze, Iashvili, Vickers, 2001:286

6

თეოდოსია

ვეცხლი. ფიჭვნარი წ.1.2 მრ.

შუბლი: როგორც № 5
ზურგი: მარჯვნივ მიმართული ხარის თავი. წარწერა გადასულია
ლიტერატურა: Vickers, კაკხიძე 2001:71. ფიგ.10\ა. კახიძე, იაშვილი, vikers, 2001:286

THEODOSIA

SILVER. PICHVNARI. w. 1,2 G.

Obverse: like previous one
Reverse: Bull's head directed to the right, the inscription worn out.
Source: Vickers, Kakhidze 2001:71.fig.10\a Kakhidze, Iashvili, Vickers, 2001:286

7

აპოლონია

ვერცხლი. ფიჭვნარი.წ.1.52 გრ. ძვ.წ. V ს. მეორე მეოთხედი

შუბლი: ლომის თავის გამოსახულება პირდაპირ
ზურგი: ოთხ ნაწილად გაყოფილი ჩაჭდეული კვადრატი, თითოეულ ნაკვეთში მოთავსებულია ასოები: ΑΠΟΛ
ლიტერატურა: ვიკერსი, კახიძე, იაშვილი, 1999: Vickers, კაკხიძე: 2001;71.ფიგ.101|c

APOLLONIA

PICHVNARI. w 1,52 G. SILVER. SECOND QUARTER OF 8 th. B.C.

Obverse: Lion's head,facing
Reverse: quadratum inclusun divided into 4 sections, letters: ΑΠΟΛ placed in each section
Source: Vickers, Kakhidze, Iashvili,1999: Vickers, Kakhidze: 2001;71.fig.101|c

8

ნიმფეონი

ვერცხლი. მონეტას ერთ კიდეზე ნახვრეტი აქვს. ფიჭვნარი. წ. 1.6 გრ.

შუბლი: ნიმფას თავის გამოსახულება მარცხნივ,თმები შეკრული აქვს ლენტითა თუ ბადით.
ზურგი: ჩაჭდეული კვადრატი,რომლის შიგნითაც გამოსახულია ვაზი ყურძნის მტევნებითა და ფოთლებით. აქვე წარწერა NYN
ლიტერატურა: ლიტერატურა: ა. კახიძე, 1974:82, Кахидзе, А. 1974:88-92 (დახურულ კომპლექსში ამ მნიშვნელოვანი ქალაქ-სახელმწიფოს მონეტა თვით შავიზღვისპირეთშიც კი არაა აღმოჩენილი)

NIMPHAEUM

SILVER, UPPER PART OF THE COIN IS PIERCED. PICHVNARI. w. 1,6 G.

Obverse: head of the nymph, to the left, her hair are tied up with a ribbon or sakkos.
Reverse: Quadripartite incuse square, inside a vine there are depicted bunches of grapes and leaves, the inscription: **N Y N Sources: A Kakhidze, 1974:82, Кахидзе, А .1974:88-92**

9

ეგინე

სპილენძი. ძვ.წ.VI–Vსს. უპასპორტო.წ 4,08 გრ.

შუბლი: კუს რელიეფური გამოსახულება
ზურგი: ჩაჭდეული კვადრატი
აღწერილი მონეტის ანალოგი ჩვენთვის ხელმისაწვდომ ლიტერატურაში ვერ ვიპოვეთ და ამიტომ ზოგადი ნიშნების მიხედვით დავათარიღეთ ძვ.წ. V I–Vსს. მონეტა ქვეყნდება პირველად

AEGINA

COPPER. 6th-5th. B.C. PLACE OF DISCOVERY IS UNKNOWN. w. 4,08 G.

Obverse: relief image of the turtle
Reverse: Quadripartite incuse square
We failed to find an analogue of the described coin in the available sources and thus dated it in accordance with the general features to the 6 th-5 th. B.C. The coin is displayed for the first time

10

სირაკუზი

სპილენძი. ფიქვნარი.ძვ.წ.405–367 წწ. წ.

შუბლი: მონეტის ცენტრში გამოსახულია პეგასი
ზურგი: მარცხნივ მიმართული ათენას თავის კორინთულ მუზარადში.
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიზე , 2005:53

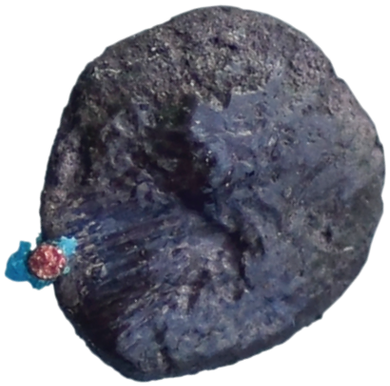

SYRACUSE

COPPER. PICHVNARI. 405-367 B.C. w

Obverse: Pegasus in the centre
Reverse: Head of Athena in Corinthian helmet, to the left.
Source: I. Varshalomidze, 2005:53

11

ᲥᲝᲚᲮᲣᲠᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘ

ᲰᲔᲛᲘᲢᲔᲢᲐᲠᲢᲔᲛᲝᲠᲘᲝᲜᲘ. ᲤᲘᲭᲕᲜᲐᲠᲘ. ᲫᲕ. Წ V Ს. Წ. 0.11 ᲒᲠ.

ᲨᲣᲑᲚᲘ: გამოსახულება გადასულია (უნდა იყოს მარჯვნივ მიმართული ადამიანის თავის გამოსახულება).
ᲖᲣᲠᲒᲘ: მკრთალად ჩანს მარჯვნივ მიმართული რომელიღაც ფრინველი, რომელიც თავისი მაღალი ფეხების გამო წეროთა ოჯახს მიეკუთვნება.
ლიტერატურა: M. Vickers, A. Kakhidze, I. Varshalomidze, 2010. ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, ი. ვარშალომიძე, 2010:124|127 (ფიჭვნარის ძვ.წ.Vს. ბერძნულ ნეკროპოლზე აღმოჩენილი 3 მსგავსი მონეტა დაცულია საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმში. დუნდუა, კახიძე, 1978:48|62. დუნდუა, კახიძე, 1979:66|73 ბათუმის არქეოლოგიურ მუზეუმში კი 5.ამათგან 2 შევიტანეთ კატალოგში. დანარჩენებზე გამოსახულება არ ჩანს)

COLCHIAN TETRIS

HEMITETARTEMONION. PICHVNARI.B.C.V C. W.0,11 G.

Obverse: Image of a human head looking to the right.
Reverse: A bird to the right, most likely a crane,due to its long legs.
Sources: M. Vickers,A. Kakhidze, I. Varshalomidze, 2010. A Kakhidze, M. Vickers, I. Varshalomidze, 2010, 124|127 (Pichvnari, V c. B.C. 3 Similar coins discovered at the Greek necropolis are keptat the State Museum of Georgia. Dundua, Kakhidze, 1978:48|62. Dundua, Kakhidze,1979:66|73)

12

ᲥᲝᲚᲮᲣᲠᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘ

ᲰᲔᲛᲘᲢᲔᲢᲐᲠᲢᲔᲛᲝᲠᲘᲝᲜᲘ. ᲤᲘᲭᲕᲜᲐᲠᲘ.ᲫᲕ.Წ V Ს. Წ.0.10 ᲒᲠ.

ᲨᲣᲑᲚᲘ: მარჯვნივ მიმართული ადამიანის თავის გამოსახულება.
ᲖᲣᲠᲒᲘ: გადასულია (მარჯვნივ მიმართული რომელიღაც ფრინველი, რომელიც თავისი მაღალი ფეხების გამო წეროთა ოჯახს მიეკუთვნება).
ლიტერატურა: M. Vickers, A. Kaxidze, I. Varshalomidze, 2010 .ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, ი. ვარშალომიძე, .2010 :124|127

COLCHIAN TETRI

HEMITETARTEMORION. PICHVNARI.B.C. 5th. w. 0,10 G.

Obverse: Image of a human head to the right.
Reverse: Worn out (a bird, most likely a crane,due to its long legs.)
Sources: M. Vickers, A. Kakhidze, I. Varshalomidze, 2010. A Kakhidze, M. Vickers, I. Varshalomidze, 2010, 124|127

13

კოლხური თეთრი. ტრიობოლი. ვერცხლი.
ძვ.წ.V–III სს. ფიჭვნარი.წ.1,9 გ.

შუბლი: მარჯვნივ მიმართული ადამიანის თავი ზურგზე დაყრილი თმებით. სიქის არასწორად დარტყმის გამო წერტილოვანი რკალი მონეტის არეს კვეთს.
ზურგი: ხარის თავი. ირგვლივ წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

COLCHIAN TETRI. TRIOBOL, SILVER.
5th-3th. B.C. PICHVNARI. w. 1,9 G.

Obverse: Human head to the right, hair reaching the back. For being struck improperly thedotted circle crosses the the coin area.
Reverse: Bull's head in the dotted circle.
Sources: presented for the first time

14

კოლხური თეთრი. ტრიობოლი. ვერცხლი.
ძვ.წ.V–III სს. ფიჭვნარი.წ.1,8 გ.

შუბლი: როგორც №13
ზურგი: როგორც №13
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

COLCHIAN TETRI. TRIOBOL. SILVER.
5th-3th. B.C. PICHVNARI w. 1,8 G.

Obverse: as on №13
Reverse: as on №13
Sources: Presented for the first time.

15

ᲙᲝᲚᲔᲣᲠᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘ. ᲢᲠᲘᲝᲑᲝᲚᲘ. ᲕᲔᲠᲪᲮᲚᲘ.

ძვ.წ. V–III სს. ფიჭვნარი. წ.1.9 გ.

შუბლი: როგორც№13
ზურგი: როგორც №13
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

COLCHIAN TETRI. TRIOBOL. SILVER.

5th-3th. B.C. PICHVNARI w. 1,9 G.

Obverse: as on №13
Reverse: as on №13
Sources: Presented for the first time.

16

ᲙᲝᲚᲔᲣᲠᲘ ᲗᲔᲗᲠᲘ. ᲢᲠᲘᲝᲑᲝᲚᲘ. ᲕᲔᲠᲪᲮᲚᲘ.

ძვ.წ.V–III სს. ფიჭვნარი.წ.1.9 გ.

შუბლი: როგორც№13
ზურგი:როგორც №13
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

COLCHIAN TETRI. TRIOBOL. SILVER.

5th-3th. B.C. PICHVNARIW.1,9 G.

Obverse: as on №14
Reverse: as on №14
Sources: Presented for the first time

17

კოლხური თეთრი. ტრიობოლი. ვერცხლი.
ძვ.წ.V–III სს. ფიჭვნარი.წ.2.08გ.

შუბლი:როგორც №13
ზურგი: როგორც №13 მხოლოდ გამოსახულების მარჯვნივ იკითხება M|Σ მარცხნივ O.
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

COLCHIAN TETRI. TRIOBOL. SILVER.
5th-3th. B.C. PICHVNARI. w. 2,0G.

Obverse: as on №13
Reverse: as on №13, except the inscription M|Σ to the right and O... to the left.
Sources: presented for the first time

18

კოლხური თეთრი. ტრიობოლი. ვერცხლი.
ძვ.წ.V–III სს. ფიჭვნარი.წ.1.88გ.

შუბლი: როგორც №13
ზურგი: როგორც №13
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

ბერძენ-მაკედონელთა ექსპანსია პირველ ქართულ სახელმწიფოებს – კოლხეთსა და იბერიას უშუალოდ არ შეხებია. მიუხედავად ამისა, ელინისტურ სახელმწიფოებთან უშუალო კონტაქტებმა ჩვენი ქვეყანაც ელინიზმის სფეროში მოაქცია. სწორედ ამ ეპოქისთვის აღმავლობას განიცდის სავაჭრო-ეკონომიკური თუ კულტურული კავშირები ხმელთაშუა თუ პონტოსპირეთის ქვეყნებთან.წარმოიშვა ახალი საქალაქო ცენტრები.სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ზღვისპირეთი კვლავაც მსოფლიო ისტორიული პროცესების აქტიური მონაწილეა. ეს განსაკუთრებით ითქმის ფიჭვნარის, ციხისძირის, ჩაქვის, ბათუმისციხის, მახვილაურის, გონიო-აფსაროსის და მისი შემოგარენის მიმართ.

The spread of Macedonian infiuence had no direct impact on the first Georgian states, Colchis and Iberia. Nevertheless,direct contacts with the Hellenistic world brought Georgia within the same cultural sphere. It was in that period, that trade, economic and cultural contacts with Mediterranean and other Black Sea centres increased in intensity and new urban centres arose.The coastal area of the south-western Georgia was an active participant in wider developments. This was especially the case with Pichvnari, Tsikhisdziri, Chakvi, Chaisubani, Agara, Batumistsikhe, Makvilauri, and Gonio-Apsaros and its environs

19

ალექსანდრე მაკედონელი

(ძვ.წ. 336–323). ტეტრადრაქმა. წ. 15 გ. უპასპორტო

შუბლი: მარჯვნივ მიმართული ახალგაზრდა ჰერაკლეს თავის გამოსახულება, მას ალექსანდრე მაკედონელის ნაკვთები აქვს.
ზურგი: ტახტზე მჯდომი ზევსის გამოსახულება მარცხნივ. ზევსს მარჯვენა ხელზე არწივი უზის. გამოსახულების უკან ბერძნული ზედწერილია: ΑΛΕΞΝΔΡΟ.
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად (ალექსანდრე მაკედონელის სტატერი აღმოჩენილია ფიჭვნარში. რომელიც დაცულია საქართველოს ეროვნულ მუზეუმში)

ALEXANDER THE GREAT

(336-323 B.C.). TETRADRACHMA. DISCOVERY UNKNOWN. w. 15G.

Obverse: Head of young Heracles to the right with the features of Alexander the Great.
Reverse: Image of Zeus sitting on the throne, to the left. An eagle rests on the right hand. Greek inscription behind the image: ΑΛΕΞΝΔΡΟ.
Sources: the coin is displayed for the first time. (The Stater of Alexander the Great is discovered in Pichvnari and is kept in the collection of Georgian State Museum)

20

სინოპე

დრაქმა. განთიადი. ძვ.წ.360–320 წწ. წ.6.0 გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპე სამნაწილიანი საყურით, მარგალიტის ყელსაბამით და თავის შემკულობით.
ზურგი: დელფინის მკორტნავი არწივის გამოსახულება, არწივის ქვემოდ. ΣΙΝΩ. ფრთებს შორის ΑΓΡΕΩ
ლიტერატურა: ი.ვარშალომიძე, 1996:31

SINOPE

DRACHMA. GANTIADI. 260-320 B.C.W. 6,0 G.

Obverse: Nimph Sinope wearing the compound earrings, necklace and head adornments.
Reverse: Image of an eagle, pecking at a dolphin, beneath the eagle. ΣΙΝΩ. between the wings ΑΓΡΕΩ
Sources: I. Varshalomidze, 1996:31

21

სინოპე

დრაქმა ფიჭვნარი. ძვ.წ.360–320 წწ.წ.6.1 გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპე სამნაწილიანი საყურით, ყელსაბამით და თავის შემკულობით.
ზურგი: დელფინის მკორტნავი არწივის გამოსახულება, არწივის ქვემოდ მკრთალად ΣΙΝΩ. ფრთებს შორის ΑΓ.
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ. ვიკერსი. 2014:169|170

SINOPE

DRACHMA, PICHVNARI. 360-320 CC. B.C.W.6,1 G.

Obverse: Nymph Sinope wearing the compound earrings, necklace and head adornments.
Reverse: an eagle, pecking at a dolphin,beneath the eagle. ΣΙΝΩ. between the wings ΑΓ.
Source: A. Kakhidze, M. Vickers.2014:169|170

22

სინოპე

დრაქმა. ფიჭვნარი. ძვ.წ.360–320 წწ.წ 5.0 გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპე საყურისა და შემკულობის გარეშე
ზურგი: დელფინის მკორტნავი არწივის გამოსახულება,არწივის ქვემოდ. ΣΙΝΩ.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, მ. ვიკერსი. 2014:169|1

SINOPE

DRACHMA. PICHVNARI 360-320.B.C. W.5,0 G.

Obverse: Nymph Sinope without earrings and adornments
Obverse: An eagle, pecking at a dolphin, beneath the eagle. ΣΙΝΩ.
Sources: A. Kakhidze, M. Vickers. 2014:169|170

23

სინოპე

დრაქმა. ფიქვნარი. ძვ.წ.360–320 წწ. წ 4.9 გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპე სამნაწილიანი საყურით, ყელსაბამით და თავის შემკულობით.
ზურგი: დელფინის მკორტნავი არწივის გამოსახულება,არწივის ქვემოდ ΣΙΝΩ. ფრთებს შორის ΑΓΡ
ლიტერატურა: ა.კახიძე,მ. ვიკერსი. 2014:169|170

SINOPE

DRACHMA. PICHVNARI, 360-320. B.C. W.4,9 G.

Obverse: Nymph Sinope wearingcompound earrings, necklace and head adornments.
Reverse: an eagle, pecking at a dolphin,beneath the eagle. ΣΙΝΩ. between the wings ΑΓΡΕΩ
Sources: A. Kakhidze, M. Vickers.2014:169|170

24

სინოპე

ვერცხლი. ფიქვნარი. ძვ.წ.IV დასასრული ძვ.წ. III დასაწყისი.წ. 2.8გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპეს გამოსახულება მარცხნივ კბილანა გვირგვინით.
ზურგი: ფრთებგაშლილი არწივის გამოსახულება, რომელსაც თავი მარცხნივ აქვს მობრუნებული. იკითხება. ΣΙΝΩ.
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ. ვიკერსი, 2014:170

SINOPE

SILVER PICHVNARI. THE END OF THE 4th - BEGINNING OF THE 4th CC. B.C.W2,8 G

Obverse: Turreted head of the Nymph Sinope, to the lett.
Reverse: an eagle with the spreaded wings, his headturned to the left. Reads ΣΙΝΩ.
Sources: A. Kakhidze, M. Vickers, 2014:170

25

სინოპე

ვერცხლი. ფიჭვნარი. ძვ.წ.IV დასასრული ძვ.წ. III დასაწყისი.წ. 2.7გ

შუბლი: ნიმფა სინოპეს გამოსახულება მარცხნივ კოშკისებრი გვირგვინით.
ზურგი: გემის ქიმი. წარწერა ΣΙΝΩ.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, თავამაიშვილი, 2007:64|65

SINOPE

SILVER, PICHVNARI, THE END OF THE 4th - BEGINNING OF THE 3th. B.C. w 2,7 G.

Obverse: Turreted head of the Nymph Sinope, to the iett.
Reverse: a ship's bow. Reads: ΣΙΝΩ.
Sources: A. Kakhidze, M. Vickers, Tavamaishvili,2007:64|65

26

სინოპე

ვერცხლი. ფიჭვნარი. ძვ.წ.IV დასასრული ძვ.წ. III დასაწყისი. წ 2.9 გ.

შუბლი: ნიმფა სინოპეს გამოსახულება მარცხნივ კბილანა გვირგვინით.
ზურგი: ფრთებგაშლილი არწივის გამოსახულება,რომელსაც თავი მარცხნივ აქვს მობრუნებული. იკითხება ΣΙΝΩ.
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ. ვიკერსი, გ. თავამაიშვილი., 2007:65

SINOPE

SILVER. PICHVNARI, THE END OF THE IV - BEGINNING OF THE III CC. B.C.W.2,9 G.

Obverse: Nymph Sinope to the left wearing the spiked crown.
Reverse: aneagle with the spreaded wings, his head turned to the left. Reads: ΣΙΝΩ.
Source: A. Kakhidze, M. Vickers, G. Tavamaishvili, 2007:65

27

სინოპე

ვერცხლი. ფიქვნარი. ძვ.წ.IIIს. დასაწყისი. გახვრეტილია.წ 2.1. გ

შუბლი: ნიმფას თავის გამოსახულება პირდაპირ
ზურგი: ფრთებგაშლილი არწივი,ფრთებს ქვემოთ იკითხება ΣΙΝΩ
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ.ვიკერსი, გ. თავამაიშვილი., 2007:65

SINOPE

SILVER. PICHVNARI, BEGINNING OF THE 3th C.B.C.
PIERCED. w 2,1 G.

Obverse: Head of a nymph, facing.
Reverse: An eagle with the spreaded wings, bellow it reads: ΣΙΝΩ
Sources: A. Kakhidze. M. Vickers, G. Tavamaishvili.,2007:65

28

სინოპე

ვერცხლი. ფიქვნარი. ძვ.წ.IIIს. დასაწყისი. გახვრეტილია. წ 2.0 გ.

შუბლი: ნიმფას თავის გამოსახულება პირდაპირ
ზურგი: ფრთებგაშლილი არწივი, ფრთებს ქვემოდ იკითხება ΣΙΝΩ
ლიტერატურა: ა.კახიძე, მ. ვიკერსი, გ. თავამაიშვილი, 2007:65

რომის ექსპანსია აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთსაც შეეხო. კოლხეთი რომის მცირეაზიული პროვინციის შემადგენელი ნაწილი გახდა. იმპერიის აღმოსავლეთი საზღვრების დაცვის მიზნით შენდებოდა რომაული ციხესიმაგრეები, ე.წ. კასტელები. მათ შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია გონიო-აფსაროსი. იტალიასა და ეგვიპტეში აღმოჩენილი ეპიგრაფიკული ძეგლების, წერილობითი ცნობების, შემთხვევითი მონაპოვრებისა და გონიო-აფსაროსის მუდმივმოქმედი არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ აღმოჩენილი მდიდარი და მრავალფეროვანი ნივთიერი ძეგლების მიხედვით ჩანს, რომ, ახ. წ. სს. აჭარის ზღვისპირეთი ჩართულია მსოფლიო ისტორიულ პროცესებში.

SINOPE

SILVER. PICHVNARI. W.2,0 G. BEGINNING OF THE 3th C.B.C.
HAS A LOOP.

Obverse: Nymp's head facing.
Reverse: An eagle with the spreaded wings, under the wings it reads: ΣΙΝΩ
Souces: A. Kakhidze, M. Vickers, G. Tavamaishvili,2007:65

The expansion of Rome also had an impact on the eastern Black Sea region. Colchis became a part of Rome's provincial arrangements in Asia Minor. Roman forts were built to protect the eastern boundaries of the Empire; especially notable among them was Apsarus, present-day Gonio. Epigraphic evidence from Italy and Egypt, written sources, casual finds (the Gonio hoard), and rich and varied material brought to light by the Gonio-Apsarus archaeological expedition illustrate the participation of the Adjarian coastal region in the world historical processes in the first centuries AD.

29

ნერონი
(54–68 წწ). ანტიოქია (სირია). სპილენძი.წ–ე მრ..გონიო.

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი ნერონის ბიუსტი მარჯვნივ. ზედწერილი არ იკითხება
ზურგი: sc (სენატის დადგენილებით) დაფნის გვირგვინში.
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:11,№4

NERO
[54-68]. ANTIOCH [SYRIA]. COPPER. w. 7 G. GONYO.

Obverse: Nero bust with the laurelcrown to the right. Inscription illegible.
Reverse: sc (Senatus Consulto) in a laurel crown.
Sources: I. Varshalomidze, 2009:11,№4

30

დომიციანე
(81–96 წწ.). ანტიოქია. სპილენძი წ.5 მრ. გონიო.

შუბლი:დაფნისგვირგვინიანი იმპერატორის ბიუსტი მარჯვნივ. ზედწერილი გადასულია
ზურგი: sc დაფნის გვირგვინში.
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:14№13

DOMITIANUS
[81-96]. ANTIOCH. COPPER w. 5 G. GONYO.

Obverse: the emperor's bust with the laurel wreathto the right.. The inscription worn out.
Reverse: sc in the laurel wreath.
Sources: I. Varshalomidze, 2009:14№13

31

ტრაიანე
(98–117წწ). ნეოკესარია. სპილენძი. წ.7.09 გრ. გონიო.

შუბლი: დაფნის გვირგვინიანი ტრაიანეს ბიუსტი მარცხნივ. ირგვლივ: TRAIAN.
ზურგი: მონეტის ცენტრში ფორტუნა-ტიქე მთელი ტანით, რომელსაც მარცხენა ზემოთ აწეულ ხელში სიუხვის ყანწი უჭირავს, დაბლა დაშვებულ მარჯვენაში-კი კვერთხი. ირგვლივ. NEOKAICAR. ღვთაების მარცხნივ ვერტიკალურად NV
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:16,№25

TRAJAN
[98-117]. NEOCAESAREA. COPPER. w. 7,09 G. GONIO.

Obverse: Trajan's bust with thelaurel wreath, to the left. Reads. TRAIAN.around it
Reverse: In the centre of the coin standing Fortuna – Tyche, holding a horn of plenty in her raised left hand and a scepter in a lowered right hand, the inscriptionNEOKAICAR. around her figure and NV – on the left of the deity.
Sources: I. Varshalomidze, 2009:16,№25

32

ადრიანე
(117–138 წწ). კესარია. დიდრაქმა. წ.3.2 გრ. გონიო.

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი ადრიანეს თავის გამოსახულება მარცხნივ. ზედწერილი. ADRIANOS.
ზურგი: ჰერაკლეს ლახტი. ირგვლივ.YPATOSGPATRIKOS
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:18,№29

HADRIAN
[117-138]. CAESAREA. DIDRACHMA. W.3,2 G GONIO.

Obverse: Laureated head ofHadrian to the left. Inscription ADRIANOS
Obverse: Clab of Heracles, the inscriptionYPATOSGPATRIKOS around
Sources: I. Varshalomidze, 2009:18,№29

33

ადრიანე

ქესარია. დიდრაქმა. წ. 3.6 გრ. გონიო.

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი ადრიანეს ბიუსტი მარჯვნივ.ირგვლივ ზედწერილი გადასულია.
ზურგი: ჰერაკლეს ლახტი. ირგვლივ. YPATOS GPATRIKOS
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:18,№30

HADRIAN

CAESAREA. DIDRACHMA. w. 3,6 GGONIO.

Obverse: Hadrian's laureated bust to the right,the inscription is worn out.
Reverse: Knout of Heracles. YPATOS GPATRIKOS – inscribed around it.
Sources: I. Varshalomidze, 2009:18,№30

34

ანტონინუს პიუსი

(138–161). რომი. დენარი.წ 1.8 გ. გონიო

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი წვეროსანი იმპერატორის ბიუსტი მარჯვნივ. ირგვლივ: ANTONINUS AUG PIUSIII
ზურგი: ღვთაება ანონას დრაპირებული გამოსახულება პირდაპირ, თავი მიბრუნებული აქვს მარცხნივ. გაწვდილ მარჯვენა ხელში უჭირავს პატერა. მარცხენაში სკიპტრა. ფეხებთან სამსხვერპლო. გარშემო COS III
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:21,№40

ANTONINUS PIUS

(138-161).DENARIUS.ROME.W 1,8 G.GONIO

Obverse: Bust of Antoninus Pius: ANTONINUS AUG PIUSIII
Reverse: Annona drapes holiding two cornear, iowered in r. ight hand and setting ieft hend on modius set on prow, qvound – COS III
Sources: I. Varshalomidze, 2009:21,№40

35

სეპტიმიუს სევერუსი
(193–211). კესარია. დრაქმა. მახ.წ. 2.1გრ.

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი იმპერატორის ბიუსტი მარჯვნივ. AUKAILCEPTICEOYHPOS
ზურგი: არგეის მთა,რომლის ფერდობზე ხეები იზრდება. გარშემო MHTPOKAIC მონაკვეთში ETIΓ
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

SEPTIMIUS SEVERUS
[193-211]. CAESAREA. DRACHMA. MAKHO. w. 2,1GR,

Obverse: Image of thelaureate emperor to the right: AUKAILCEPTICEOYHPOS
Reverse: Argaeus mount, with the trees on its slopes. Around it the inscription MHTPOKAIC and ETE
Sources: Coin is presented for the first time.

36

სეპტიმიუს სევერუსი
(193–211). კესარია. დრაქმა. მახ. წ. 2.2გრ.

შუბლი: დაფნის გვირგვინიანი იმპერატორის ბიუსტი მარჯვნივ. ირგვლივ: CEP.C
ზურგი: არგეის მთა,რომლის ფერდობზე ხეები იზრდება. გარშემო MHTPOKAIC მონაკვეთში ETE
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

SEPTIMIUS SEVERUS
[193-211]. CAESAREA. DRACHMA. MAKHO. w. 2,2 GR.

Obverse: The emperor's laureated bust to the right. Around it reads CEP.C
Reverse: Argaeus mount, with the trees on its slopes. Around it MHTPOKAIC and ETE
Sources: The coin is presented for the first time.

37

სეპტიმიუს სევერუსი
(193–211). კესარია. დრაქმა. გონიო წ. 2,3გრ.

შუბლი: დაფნისგვირგვინიანი იმპერატორის ბიუსტი მარჯვნივ. ირგვლივ AUKAILCEPTICEOYHPOS
ზურგი: არგეის მთა,რომლის ფერდობზე ხეები იზრდება. გარშემო MHTPOKAIC მონაკვეთში TB
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:24,№49

SEPTIMUS SEVERUS
[193-211] CAESAREA. DRACHMA. GONIO. W. 2,3 GR.

Obverse: bust of the laureate emperorto the right: AUKAILCEPTICEOYHPOS Reverse: Argaeusmount with the trees on its slopes. Around it MHTPOKAIC and TB
Sources:I. Varshalomidze, 2009:24,№49

38

გორდიანე III
(238–244 წწ). კესარია. დრაქმა. წ.2,1 გრ. გონიო.

შუბლი: დაფნის გვირგვინიანი გორდიანეს თავის გამოსახულება მარჯვნივ. ირგვლივ: AUKMANTGORDIANOC
ზურგი: არგეის მთა, რომლის ფერდობზე ხეები იზრდება. გარშემო MHTPOKAIC მონაკვეთში ETE
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:25№57

GORDIAN III
[238-244]. CAESAREA. DRACHMA. w. 2,1 G. GONIO.

Obverse: Image of laureated Gordian to the right: AUKMANTGORDIANOC around it.
Reverse: Argaeus mount, with the trees on its slopes. Around it MHTPOKAIC and ETE
Sources: I. Varshalomidze, 2009:25№57

39

პრობუსი
(277–282 წწ). რომი. ანტონინიანი. წ. 3.04გრ. მახო

შუბლი: პრობუსის დრაპირებული ბიუსტი სხივებიან გვირგვინში მარჯვნივ. გარშემო: IMP C M.AYG PROBYS PF AYG
ზურგი: მარჯვნივ მიმართული ქალის ფიგურა გვირგვინს აწვდის მის წინ მდგომ იმპერატორს, რომელსაც მარჯვენა ხელში სფერო უჭირავს, ხოლო მარცხენაში-სკიპტრა. გარშემო: PESTITSYS ORBIS. ზარაფხანის ნიშანი XXI
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად

PROBUS
(277-282). ROME. ANTONINIANUS. w. 3,04 G. MAKHO.

Obverse: Probus bust in drapery, wearing the spiked crown to the right. Around it: IMP C M.AYG PROBYS PF AYG
Reverse: A female figure handing a crown to the Emperor, who holds a sphere in his right hand and a scepter in the left hand. Around it PESTITSYS ORBIS is inscribed.Mint sign XXI
Sources: The coi is presented for the first time.

40

პრობუსი
(277–282 წწ). რომი. ანტონინიანი. წ. 3.04გრ. მახო.

შუბლი:პრობუსის დრაპირებული ბიუსტი სხივებიან გვირგვინში მარჯვნივ. გარშემო: IMP C M.AYG PROBYS PF AYG
ზურგი: მარცხნივ მიმართული რომელიღაც ღვთაება (იუპიტერი?), რომელსაც მარჯვენა ხელით ვიქტორია უჭირავს, მარცხენაში სკიპტრა. ირგვლივ: OY.CON.ERVATO. გამოსახულების ქვემოდ B.
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად.

PROBUS
(277-282). ROME. ANTONINIANUS. w. 3,04 G. MAKHO

Obverse: Probus's bust in drapery, wearing spiked crown, to the right. IMP C M.AYG PROBYS PF AYG inscribed around it.
Reverse: A deity turned to the right (Jupiter?), holding Victoria in his right hand and a scepter in the left one. OY.CON.ERVATO. inscribed around it and B underneath.
Sources: The coin is presented for the first time.

41

დიოკლეტიანე
(284–305). ანტიოქია.ანტონინიანი. წ.3.02 გ. მახო

შუბლი: დიოკლეტიანეს დრაპირებული ბიუსტი სხივებიან გვირგვინში მარჯვნივ. გარშემო: IMP CCYAL DIOCLETIANYS P.P.AYG
ზურგი: მარჯვნივ მიმართულ იუპიტერს მარცხენა ხელში სკიპტრა უჭირავს, მარჯვენაში სფერო.მის წინ ჰერაკლეა, რომლის მარჯვენა ხელზე დგას ვიქტორია,ხოლო მარცხენაში კი ლომის ტყავი უჭირავს.გარშემო: IOY ET HERGI CONSER AYGG. ზარაფხანის ნიშანი XXI.
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად.

DIOCLETIANUS
(284-305). ANTIOCH. ANTONINIANUS. w. 3,02 G. MAKHO

Obverse: Diocletianus's bust in drapery, wearing a spiked crown, to the right.IMP CCYAL DIOCLETIANYS P.P.AYG inscribed around it.
Reverse: Jupiter to the right, holding a scepter in his left hand, and a globe in the right hand. Herakles in front of him, with standing on her right hand Victoria and a lion's skin in her left hand. The inscription around it reads: IOY ET HERGI CONSER AYGG. Mint sign XXI.
Sources: The coin is presented for the first time.

42

დიოკლეტიანე
(284–305). ანტიოქია (?) .ანტონინიანი. წ.3.02 გ. მახო

შუბლი: დიოკლეტიანეს დრაპირებული ბიუსტი სხივებიან გვირგვინში მარჯვნივ. გარშემო: IMP CCYAL DIOCLETIANYS P.P.AYG
ზურგი: ორი ფიგურა ერთმანეთის საოირისპიროდ. მარცხნივ მდგომს სამხედრო ტანსაცმელი აცვია, მარცხენა ხელში სკიპტრა უჭირავს, ხოლო მარჯვენა წინ აქვს გაწვდილი, მარგვნივ მდგომს მარჯვენა ხელში ვიქტორია უჭირავს, ხოლო მარცხენაში სკიპტრა. გარშემო: IOVI CONSERYATOR.AYG. ზარაფხანის ნიშანი გადასულია.
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად.

DIOCLETIANUS
(284-305). ANTIOCH (?). ANTONINIANUS. w. 3,02 G. MAKHO

Obverse: Diocletianus Radiate drape and cuirassent bust and to the right. Around it inscription: IMP CCYAL DIOCLETIANYS P.P.AYG
Reverse: Two facing each other figures. The one on the left is dressed in miltary clothes and holds a scepter in his left hand, the right one is stretched out.The second figure is holding Victoria in his right hand and a scepter in the left one. Inscription around reads: IOVI CONSERY-ATOR.AYG. Mint sign is worn out.
Sources: The coin is presented for the first time.

43

III საუკუნის II ნახევარი. (დიოკლეტიანე)

ანტონინიანი. მონეტა გაცვეთილია. მახო. წ.3.02გ.

შუბლი: რომელიღაც იმპერატორის (დაზიანების გამო იმპერატორის ვინაობის დადგენა არ ხერხდება) დრაპირებული ბიუსტი სხივებიან გვირგვინში მარჯვნივ გარშემო: IANYS.
ზურგი: მარჯვნივ მიმართულ იუპიტერს მარცხენა ხელში სკიპტრა უჭირავს, მარჯვენაში სფერო. მის წინ ჰერაკლეა, რომლის მარჯვენა ხელზე დგას ვიქტორია, ხოლო მარცხენაში კი ლომის ტყავი უჭირავს. წარწერა გადასულია
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად.

THE SECOND HALF OF THE III C. (DIOCLETIANUS)

ANTONINIANUS. THE COIN IS WORN OUT. MAKHO. w. 3,02G.

Obverse: the bust of an emperor in drapery and spiked crown (who can not be identified for the coin damage) to the right.Iscription around it IANYS.
Reverse: Jupiter to the left holds a scepter in his left hand, and a sphere in the right one. Heraclea with Victoria standing on his right hand, holding a lion's skin. The inscription is worn out.
Sources: The coin is presented for the first time.

44

სევერინა (ავრელიანეს მეუღლე–270\275წწ). ანტონინიანი

მახო წ.3.34 გრ.

შუბლი: სევერინას დრაპირებული ბიუსტი დიადემაში მარჯვნივ. გარშემო: SEVERINA AYG
ზურგი: სამხედრო ტანსაცმელში გამოწყობილი იმპერატორის ფიგურა მარჯვნივ,მარცხენა ხელში სკიპტრა,მარჯვენაში ვიქტორია უჭირავს რომელსაც აწვდის მის პირდაპირ მდგომ იუპიტერს. გარშემო: CONCORD. ფიგურებს შორის S.
ლიტერატურა: მონეტა ქვეყნდება პირველად

SEVERINA (AURELIANUS'S WIFE-270\275წ). ANTONINIANUS

w. 3,34 G. MAKHO.

Obverse: Severina's bust in draperd with a diadem to the right. Inscription around reads: SEVERINA AYG
Reverse: The emperor's figure in military clothes to the right, holding a sceptre in his left hand and Victoria inhis right one.He is passing her over to Jupiter standing in front of him. Around it the inscription: CONCORD.. and S between the figures.
Sources: The coin is presented for the first time

45

დრაქმა

ვერცხლი. ხოსრო I (531–579 წწ) სასანიანი. უპასპორტო.წ 4.1გ.

შუბლი: გამოსახულია ხოსრო I ბიუსტი წერტილოვან მსხვილ რკალში
ზურგი: გამოსახულია ცეცხლის საკურთხეველი მცველებით. ფალაური ზედწერილი: მოჭრის თარიღი და ზარაფხანა. ირგვლივ წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

ეკონომიკური, პოლიტიკური თუ სტრატეგიული თვალსაზრისით კიდევ უფრო გაიზარდა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს როლი ადრეშუასაუკუნეებში.იგი კეტავდა ეგრისის სამეფოს სამხრეთ საზღვრებს. სწორედ ამ დროისათვის წარმოიქმნა ადრეშუასაუკუნეების საქალაქო ცენტრი ციხისძირის სახით. ადრეულ ფუნქციებს ასრულებს გონიო-აფსაროსიც. სწორედ ამ ზღვისპირა სექტორში არის დალექილი ბიზანტიური საფასეები.

DRACHMA

SILVER, KHOSROW I (531-579) SASSANIAN.DISQAVERY UNKNOWN. w. 4,1 G.

Obverse: The bust of Khosrow I in a dotted circle.
Reverse: Thefire altar with the guards.Pehlevi inscription. Mint sign and date in a dotted circle.
Sources: presented for the first time

The role of south-western Georgia in the Early Middle Ages became even more important from the economic, political and strategic points of view, for it guarded and controlled the southern borders of the western Georgian Kingdom of Egrisi. It was the time when an early medieval urban centre Tsikhisdziri arose. Gonio-Apsaros continued to perform its original function.

46

იუსტინიანე I

(527–565წწ). სპილენძი. ანტიოქია. წ.12.6 გ.გონიო

შუბლი: იმპერატორის ბიუსტი სამხედრო ტანსაცმელსა და დიადემაში მარჯვნივ. ირგვლივ: DNIVSNYSPPAUS
ზურგი: მონეტის ცენტრში M. M-ის ზემოთ და მარცხნივ ვარსკვლავი, მარჯვნივ მთვარე. M-ის კიდურებს შორის A (= პირველ სახელოსნოს), მონაკვეთს ქვევით, ჯვრებს შორის-ANTI
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009;65

JUSTINIAN I

(527-565). COPPER. ANTIOCH. w. 12,6 G.GONIO

Obverse: The Emperor's bust dressed in military clothes, wearing a diadem,to the right. Around: DNIVSNYSP-PAUS
Reverse: In the centre of the coin-the letter M with a star above and to the left of it, themoon to the right. Between the lines of "M"-the letter A (=the first workshop), below the section, between the crosses -ANTI
Sources: I. Varshalomidze, 2009;6

47

იუსტინიანე I

(527–565წწ). სპილენძი. ანტიოქია. წ.10.16 გ.გონიო.

შუბლი: იმპერატორის ბიუსტი სამხედრო ტანსაცმელსა და დიადემაში მარჯვნივ. ირგვლივ: DN.VSNY.
ზურგი: მონეტის ცენტრში K. ზევით და ქვევით ვარსკვლავი. მარჯვნივ ჯვარი. იქვე წარწერა ANTI
ლიტერატურა: ი. ვარშალომიძე, 2009:65

JUSTINIAN I

(527-565). COPPER. ANTIOCH. w. 10,16 G. GONIO

Obverse: the emperor's bust in military clothes and a diadem to the right. Around: DN VSNY.
Reverse: K imprinted in the centre of the coin. Above and below the letter there is a star. Cross on the right side. The inscription: ANTI
Sources: I. Varshalomidze, 2009:65

48

იუსტინიანე I

(527–565 წწ). ოქროს ცხრაქირა მოჭრილია კონსტანტინოპოლში წ.445

შუბლი: კეისრის გამოსახულება ფასში, დიადემიანი მუზარადით, რომლის ორივე მხარეს დაშვებულია ბოლოში თითო თვლიანი ორ-ორი ტოტი, მხედრის სამოსელით, ზეაპყრობილ მარჯვენა ხელში ჯვრიანი სფერო უპყრია. შემოწერილია მარცხნივ DNIVSTINI. მარჯვნივ ANYSPRAYG. ირგვლივ წერტილოვანი რკალი.
ზურგი: ვიქტორია მთელი ტანითპირდაპირ, მარჯვენა ხელში უჭირავს გრძელ ბუნიანი ჯვარი,რომელსაც ზევით ქრისტეს მონოგრამა აქვს, მარცხენაში კიჯვრიანი სფერო, მარჯვნივ მონეტის არეზე გამოსახულიაექვსქიმიანი ვარსკვლავი. შემოწერილია: მარცხნივ VICTORI, მარჯვნივ AYGGG. მონაკვეთს ქვევით. CONOB
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე, 2015:99

SOLIDUS OF JUSTINIAN I

(527-567) TSIKHISDZIRI. MINTED IN CONSTANTINOPLE. W4,46

Obverse: Emperor facing forward. Diademed helmet, cuirassed, holding globus cruciger in right hand. Along the periphery the legend, DN IVSTNIon left and ANVSPRAVG„ Dotted border around.
Reverse: Victory standing in full-length, facing forward, holding long cross in right hand, the Christogram. The Chi Rho above, globus cruciger in left hand. Six-pointed star in right field. Along the periphery the legend, VICTORI on left and AAVGGG right. And CONOB on below. Dotted border around.
Publications:A.Kaxidze,T.Salikadze,T.Partenadze, 2015:99

49

ოქროს სოლიდი

ირაკლისა და მისი ორი ვაჟის ირაკლი–კონსტანტინესა და ირაკლიონის გამოსახულებით. კონსტანტინოპოლი. ნვივლვი წწ. ფოთი წ.4.45

შუბლი: გამოსახულია სამი კეისარი. შუაში წვერულვაშიანი კეისარი, აქეთ-იქით მისი ძეები, გრძელ სამოსელში, სამივეს ჯვრიანი გვირგვინი ადგია, თითეულ მათგანს მარჯვენა ხელში ჯვრიანი სფერო უპყრია, ზედწერილი არ იკითხება. რკალი წერტილოვანი.
ზურგი: ჯვარი ოთხსაფეხურიან კვარცხლბეგზე, მარჯვნივ მონეტის არეზე ირაკლის მონოგრამა. შემოწერილია: VICTORIA AVGЧΔ. მონაკვეთს ქვევით CONOB. რკალი წერტილოვანი NOB
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე, 2015:100

GOLD SOLIDUS

DEPICTING HERACLIUS AND HIS TWO SONS: HERACLIUS-CONSTANTINE AND HERAKLONAS MINTED INCONSTANTINOPLE IN 613/14-630. POTIw 4,45g

Obverse: Three Emperors. In the middle part-Emperor with a beard and moustache, flanked by his sons, wearing long robes, with crosses on the crowns, holding globus crucigers in their right hands. The upper legend is not readable. Dotted border.
Reverse: Cross on a four-stepped pedestal. Heraclius monogram in right field. The legend VICTORIA AVGЧΔ. and CONOB on below.
Publications:A.kaxidze,T.Salikadze,T.partenadze, 2015:100

50

ოქროს სოლიდი

ირაკლისა და მისი ორი ვაჟის ირაკლი–კონსტანტინესა და ირაკლიონის გამოსახულებით. კონსტანტინოპოლი. ნვივლვი წწ. ფოთი. წ. ч.чч გ

შუბლი: გამოსახულია სამი კეისარი. შუაში წვერულვაშიანი კეისარი, აქეთ-იქით მისი ძეები, გრძელ სამოსელში, სამივეს ჯვრიანი გვირგვინი ადგია, თითეულ მათგანს მარჯვენა ხელში ჯვრიანი სფერო უპყრია, ზედწერილი არ იკითხება. რკალი წერტილოვანი.
ზურგი: ჯვარი ოთხსაფეხურიან კვარცხლბეგზე, მარჯვნივ მონეტის არეზე ირაკლის მონოგრამა. შემოწერილია: VICTORIA AVGЧΔ. მონაკვეთს ქვევით CONOB. რკალი წერტილოვანი NOB
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე, 2015:101

GOLD SOLIDUS

DEPICTING HERACLIUS AND HIS TWO SONS: HERACLIUS-CONSTANTINE AND HERAKLONAS MINTED INCONSTANTINOPLE IN 613/14-630. POTI. W.4,44 G.

Kept at Batumi Archaeological Museum
Obverse: Three Emperors. In the middle part-Emperor with a beard and moustache, flanked by his sons, wearing long robes, with crosses on the crowns, holding globus crucigers in their right hands. The upper legend is not readable. Dotted border.
Reverse: Cross on a four-stepped pedestal. Heraclius monogram in right field. The legend VICTORIA AVGЧΔ and CONOB on below.
Publications:A.Kaxidze,T.Salikadze,T.Partenadze, 2015:101.

სემისი (ნახევარსოლიდი) კონსტანტინე კოპრომინუსი (741–775)

აღმოჩენის ადგილი უცნობია. წ 2.6 გ

შუბლი: კეისარ ლეონ III მკერდსზემოთა გამოსახულება პირდაპირ ჯვრიანი გვირგვინითა და ლოროწნით, სამეფო სამოსელით, მარჯვენა ხელში უჭირავს კვარცხლბეგზე მდგომი ჯვარი.
ზურგი: კონსტანტინე V და ახალგაზრდა ლეონ IV-ის წელსზემოთა გამოსახულებანი პირდაპირ. წვერულვაშიანი. ჯვრიანი გვირგვინებითა და სამეფო მოსასხამებით, რომლებიც მარჯვენა მხართან იკვრება. თავს ზემოთ ჯვრები.წარწერა მონეტის არეს გარეთაა მოხვედრილი და არ იკითხება.
ლიტერატურა: ა.კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე, 2015:102

51

SEMIS OF CONSTANTINE V (741-775)

PLACE OF DISCOVERY IS UNKNOWN. W.2,6 G.

Obverse: Bust of the Emperor Leo III facing forward, with cross on his crown, wearing Emperor's garment, holding cross on a pedestal in his right hand.
Reverse: Busts of two Emperors facing forward. Constantine V with a beard and moustache and young Leo IV, both with crosses on their crowns and wearing Emperor's garment. Cross above their heads. In the right field there is preserved the lower part of the legend which translates as „Constantine and young Leo".
Publications:: A.Kaxidze,T.Salikadze,T.Partenadze, 2015:102

ქუფური დირჰემი

ზოტი.განძი.წ. 2.87 გ.აღ – მუხამადია.ჰ. 181წ. მორწმუნეთ ამირასძის ამირა აღ–ამინ მუჰამადის სახელით. ჯაფარი

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: هذا الدرهم بالمحمدية سنة احدى و ثمانين و مائة
بسم اللهضرب
სიტყვაში بضرب-ს ქვეშ ●
3 ხაზოვანი რკალი.
რგოლები: ooooooooo

ზურგი:

و
محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 ხაზოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 ხაზოვანი რკალი და5 წერტილი: ●●●●●
ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:60

52

KUFIC DIRHAM. ZOTI HOARD. W. 2.87 GR

AL MUHAMADIA, AH 181. TO THE AMIRA (CALIF) OF THE FAITHFUL IN THE NAME OF AL AMIN MUHAMAD, JAFAR.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: هذا الدرهم بالمحمدية سنة احدى و ثمانين و مائة اللهضرب
بسم
In the word بضرب under the word ●
3 linear circle.
Rings: oooooooo

Reverse:

و
محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 linear circle.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 linear crcle and 5 (?) dots: ●●●●●
Source: I.Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia,2013:60

ქუფური დირჰემი
ზოტი. მანძი. წ. 2.87 ალ–ბასრა. ჰ.147 წ. ანონიმური

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: بسم اللهضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة سبع و اربعين و مائة
3 წერტილოვანი რკალი და რგოლები: ○○○○○○

ზურგი:

محمد
رسول
الله
●[?]

3 წერტილოვანი რკალი
ირგვლივ بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 წერტილოვანი რკალი და წერტილები: ●●●●●
ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013: 60

53

KUFIC DIRHAM
ZOTI HOARD. W.2.87 GR AL - BASRA, H. 147. ANONYMOUS.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة سبع و اربعين و مائة
3 dotted circles and rings: ○○○○○○

Reverse:

محمد
رسول
الله
●[?]

3 dotted circles.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 dotted circle and dots: ●●●●●
Source: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia, 2013:60

ქუფური დირჰემი

ზოტი. მაანძი. წ 2.84 გ. მადინათ ას–სელამი,ჰ.151 წ. ანონიმური

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة احدى و خمسين و مائة
بسم اللهضرب
2 ხაზოვანი რკალი და რგოლები: ○○○○○

ზურგი:

محمد
رسول
الله
بخ

2 ხაზოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
2 ხაზოვანი რკალი და რგოლები: ○○○○○

ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:62

54

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 2.84 GR. MADINAT AL- SALAM, H. 151, ANONYMOUS.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Aeound: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة احدى و خمسين و مائة اللهضرب
بسم
2 Linear circle and rings: ○○○○○

Reverse:

محمد
رسول
الله
بخ

2 Linear circles.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
2 Linear circle and ringgs:○○○○○

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia, 2013:62

ქუფური დირჰემი

ზოტი. მანძი. წონა 2.94 გ. მადინათ ას–სალამი. ჰ. 151 წ. ანონიმური.

როგორც მონეტა №54 როგორც ზემოთ აღწერილი

ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:62

55

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT2.94 GR. MADINAT AL - SALAM, H. 151. ANONYMOUS.

As coin №54

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia, 2013:62

ქუფური დირჰემი

ზოტი. მაანძი. წ 2.92 მ. მადინათ ას–სალამი. ჰ. 162 წ. ხალიფა ალ–მაჰდის სახელით

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: بسم
اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اثنتين و ستين و مائة
3 ხაზოვანი რკალი.
რგოლები: ○○○○○○○

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

ხაზოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
ხაზოვანი რკალი და წერტილები: ●●●●●
ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:62

56

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD.WEIGHT 2.92 GR. MADINAT AS – SALAM, H. 162 W. IN THE NAME OF THE CALIPH AL-MAHDI

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم
اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اثنتين و ستين و مائة
3 Linear circles.
Rings: ○○○○○○○

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

1 Linear circle.
around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 Linearcircleanddots: ●●●●●
Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S.Turkia, 2013:62

ქუფური დირჰემი

ზოტი.განძი.წონა 2.91 გ. მადინათ ას-სალამი 181 წ. მორწმუნეთა ამირას (ხალიფას) ძის ამირა ალ-ამინ მუჰამადის სახელით. ჯაფარი

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة احدى و ثمانين و مائة
بسم اللهضرب
წერტილოვანი რკალი.
რგოლები: ○○○○○

ზურგი:

محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 წერტილოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, 2013:63

57

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD.WEIGHT 2.91 GR. MADINAR AS-SALAM, H. 181 W. IN THE NAME OF THE AMIRA AL-AMIN MUHAMAD THE SON OF THE AMIRA OF THE FAITHFUL; JA-FAR

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة احدى و ثمانين و مائة
بسم اللهضرب
1 Dotted circle.
Rings: ○○○○○

Reverse:

محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 Linear circles.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 dotted circle.
Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia,2013:63

ქუფური დირჰემი

ზოტი. მანძ. წონა 1.92 გ. (მონეტისაგან დარჩენილია მხოლოდ სამი ნატეხი მაღინათ ას–სალამი. ჰ. 182 წ. მორწმუნეთა ამირას (ხალიფას) ძის ამირა ალ–ამინ მუჰამადის სახელით: ჯაფარი

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

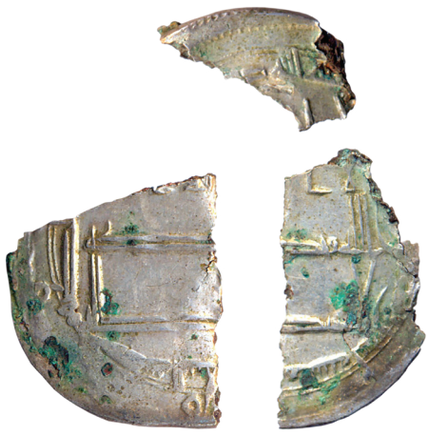
ირგვლივ: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اثنتين و ثمانين و مائة
بسم اللهضرب
2 ხაზოვანი რკალი:
რგოლები: ooooooooo

ზურგი:

محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 ხაზოვანი რკალი:
الله لرسله بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول ირგვლივ:
1 ხაზოვანი რკალი
ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. დასახ. ნაშრ. გვ.63

58

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 1.92 GR. [THREE PRESERVED FRAGMENTS OF THE COIN]. MADINAT AS-SALAM, H. 182 W. IN THE NAME OF THE AMIRA AL-AMIN MUHAMAD THE SON OF THE AMIRA OF THE FAITHFUL; JA-FAR

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اثنتين و ثمانين و مائة اللهضرب
بسم
2 linear circle.
Rings: oooooooo

Reverse:

محمد رسول‌الله
مما امربه الامير الامين
محمد بن امير المومنين
جعفر

2 Linear circles.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 Linear circles.
Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia,2013:63

ქუფური დირჰემი

ზოტი. განძი. წონა 2.96 გ. მადინათ ას–სალამი. ჰ. 194 წ. ანონიმური.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اربع و تسعين و مائة
3 წერტილოვანი რგოლები: □○○□○○□○○

ზურგი:

ربي الله
محمد
رسول
الله

2 წერტილოვანი რკალი.
الله لرسله بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
ირგვლივ: محمد رسول
წერტილოვანი რკალი.

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:63

59

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD.WEIGHT 2.96 GR. MADINAT AS-SALAM,H. 194 W. ANONYMOUS.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة اربع و تسعين و مائة

3 dotted circles and rings: □○○□○○□○○

Reverse:

ربي الله
محمد
رسول
الله

2 dotted circles.
Around: الله لرسله بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون محمد رسول
1 dotted circle. Weight 2.96 gr

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia,2013:63

ქუფური დირჰემი

ზოტი. მაანძი. წ 2.94 გ მადინათ ას–სალამი.ჰ.195 წ. ალ–ამინ მუჰამადი

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة خمس و تسعين و مائة
ირგვლივ:
3 წერტილოვანი რკალი.
რგოლები: ○○○○○○

ზურგი:

ربي الله
محمد رسولالله
مما امربه عبد الله الامين
محمد امير المومنين
العباس

1 წერტილოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:64

60

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 2.94 GR. MADINAT AS-SALAM. 195. AL-AMIN MUHAMAD AS THE SLAVE OF ALLAH AND AMIRA OF THE FAITHFUL.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة خمس و تسعين و مائة
3 dotted circles.
Rings: ○○○○○○

Reverse:

ربي الله
محمد رسولالله
مما امربه عبد الله الامين
محمد امير المومنين
العباس

1 dotted circle.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 dotted cirle.
Source I. Paghava, I. Varshalomidze, S/ Turkia, 2013:64

ქუფური დირჰემი

ზოტი.განძი.წ 2.85 გ. მადინათ ას–სალამი.ჰ.195 წ. ალ–ამინ მუჰამადი

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة خمس و تسعين و مائة
ირგვლივ:
3 წერტილოვანი რკალი.
რგოლები: ꝏꝏ ꝏꝏ

ზურგი:

ربي الله
محمد رسول‌الله
مما امربه عبد الله الامين
محمد امير المومنين
العباس

1 წერტილოვანი რკალი.
ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013:64

61

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 2.85 G. MADINAT AS SALAM, H. 195. AL-AMIN MUHAMAD AS THE SLAVE OF ALLAH AND AMIRA OF THE FAITHFL

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة خمس و تسعين و مائة
3 dotted circles.
Rings: ꝏꝏ ꝏꝏ ꝏꝏ

Reverse:

ربي الله
محمد رسول‌الله
مما امربه عبد الله الامين
محمد امير المومنين
العباس

1 dotted circle.
Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله
1 dotted cirle.
Source I. Paghava, I. Varshalomidze, S/ Turkia, 2013:64

ქუფური დირჰემი

ზოტი.განძ.წ 2.91 გ არმინი.ჰ.191 წ. ხუზამა ბ. ხაზიმი და ისმაილ ბ. იბრაჰიმი.ხალიფას მემკვიდრის ალ–მინის სახელით.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بارمينية سنة احدى و تسعين و مئة :ირგვლივ
რგოლები: ○○○○○

ზურგი:

خزيمة بن خازم
محمد رسول
الله للامين ولي
عهد المسلمين
اسمعيل بن ابرهيم

بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون :ირგვლივ
محمد رسول الله لرسله

ლიტერატურა:ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013: 64

62

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 2.91 GR. ARMIN A. H.191.HUSAIMA B. HASIM AND ISMAIL B. IBRAHIM; IN THE NAME OF CALIPHA'S HEIR AL-AMIN

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بارمينية سنة احدى و تسعين و مئة
Rings: ○○○○○

Reverse:

خزيمة بن خازم
محمد رسول
الله للامين ولي
عهد المسلمين
اسمعيل بن ابرهيم

Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله

Source: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia2013:64

ქუფური დირჰემი

ზოტი.განძი.წ 2.95 გ. არმინი.ჰ.191 წ. ხუზამა ბ. ხაზიმი და ისმაილ ბ. იბრაჰიმი, ხალიფას მემკვიდრის ალ–მინის სახელით.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ირგვლივ: بسم اللهضرب هذا الدرهم بارمينية سنة احدى و تسعين و مئة
რგოლები: ○○○○○

ზურგი:

خزيمة بن خازم
محمد رسول
الله للامين ولي
عهد المسلمين
اسمعيل بن ابرهيم

ირგვლივ: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله

ლიტერატურა: ი. ფაღავა,ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2013: 65

63

KUFIC DIRHAM

ZOTI HOARD. WEIGHT 2.95 G. ARMIN A, H. 191. KHUSAIMA B. KHAZIM AND ISMAIL B. IBRAHIM, IN HE NAME OF AL-AMIN, HEIR OF CALIPH.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بارمينية سنة احدى و تسعين و مئة
Rings: ○○○○○

Reverse:

خزيمة بن خازم
محمد رسول
الله للامين ولي
عهد المسلمين
اسمعيل بن ابرهيم

Around: بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون
محمد رسول الله لرسله

Source: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia 2013:65

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი. მოჭრის ადგილი ვერ ისაზღვრება. ჰ.180.წ.1,54 გ.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ზურგი:

محمد
رسو
الله

ირგვლივ: بسم اللهضرب هذا الدرهم «سنة» ؟ ثمانين و مائة

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია. 2016

64

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM. PLACE OF MINT IS NOT DETERMINED, H. 180 WEIGHT 1.54G,

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Reverse:

محمد
رسو
الله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم «سنة» ؟ ثمانين و مائة

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი
აბასიანთა დირჰემი, ალ–ბასრა, ჰ.161.წმ.8.88 გ.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ზურგი:

محمد رسول الله
صلى الله عليه و سلم
االخليفة المهدى

ირგვლივ: بسم اللهضرب هذا الدرهم نالبصرة سنةاحدى و ستين و مائة

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია. 2016

65

KHELVACHAURI HOARD
ABBASIAN DIRHEM, AL-BASRA, H. 161 EIGHT 2.88 G

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Reverse:

محمد رسول الله
صلى الله عليه و سلم
االخليفة المهدى

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم نالبصرة سنةاحدى و ستين و مائة

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, აღ–ბასრა, ჰ.164წ. 2.81 გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله وحده
لاشريك له

ზურგი:

الخليفة المهدى
مما امربه
موسى ولي
عهد المسلمين

ირგვლივ: بسم الله ضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة اربع و ستين و مائة

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

66

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DERHEM, AL-BASRA, H. 164 WEIGHT 2.81 G,

Obverse:

لا اله الا
الله وحده
لاشريك له

Around: بسم الله ضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة اربع و ستين و مائة

Reverse:

الخليفة المهدى
مما امربه
موسى ولي
عهد المسلمين

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, ალ–ბასრა, ჰ.165წ. 2.85 გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

ზურგი:

االخليفة المهدى
مما امربه
موسى ولي
عهد المسلمين
ص

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة‌خمس و ستين و مائة :ირგვლივ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

67

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIANDIRHEM, AL-BASRA, H. 165, WEIGHT 2.85 G,

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم نالبصرة سنة‌خمس و ستين و مائة :Around

Reverse:

االخليفة المهدى
مما امربه
موسى ولي
عهد المسلمين
ص

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი

განძი.აბასიანთა დირჰემი. ად–ბასრა. ჰ.156წ. 2.84 გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

ზურგი:

محمد
رسو
الله

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة
ირგვლივ:

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

68

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H. 156 WEIGHT 2.84 G.

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Reverse:

محمد
رسو
الله

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაურის განძი

აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას-სალამის., წ.156. წ2.57გ.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةستهو خمسين و مائة

ირგვლივ:

ზურგი:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

69

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, G. 156, WEIGHT 2.76 G.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةستهو خمسين و مائة

Reverse:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი. მადინათ ას–სალამი.ჰ.156. წ2.89გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة

ირგვლივ:

ზურგი:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

70

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM. MADINAT AS-SALAM, H. 156 WEIGHT 2.89 G,

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة

Reverse:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაურის განძი

აბასიანთა დირჰემი. მადინათ ას–სალამი.ჰ.156. წ.3.05გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة
ირგვლივ:

ზურგი:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

71

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM. MADINAT AS-SALAM, H. 156 W.3.05 G,

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سته‌و خمسين و مائة

Reverse:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი. მადინათ ას–სალამი. ჰ.157. წ.2.86გ

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةسبعو خمسين و مائة
ირგვლივ:

ზურგი:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

72

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H.. 157, WEIGHT 2.86 G,

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةسبعو خمسين و مائة

Reverse:

محمد
رسو
الله
بخ بخ

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი

განძი.აბასიანთა დირჰემი. მადინათ ას–სალამი.ჰ.157წ. წ.2.88გ

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

ზურგი:

محمد
رسو
الله

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سبع‌و خمسين و مائة
ირგვლივ:

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

73

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H. 157, WEIGHT 2.88 G.

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Reverse:

محمد
رسو
الله

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌سبع‌و خمسين و مائة

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას–სალამი.ჰ.158წ. წ.2.92გ.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةثمانو خمسين و مائة
ირგვლივ:

ზურგი:

محمد
رسو
الله
بخ ربخ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

74

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H. 158 WEIGHT 2.92G,

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةثمانو خمسين و مائة

Reverse:

محمد
رسو
الله
بخ ربخ

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი
აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას-სალამი, ჰ.160. წ.2.76.გ.

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة :ირგვლივ

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

75

KHELVACHAURI HOARD
ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H. 160, WEIGHT 2.76 G.

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას–სალამი.ჰ.160. წ.2.74.გ

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي
●

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

76

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM, H. 160, WEIGHT 2.74 G.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي
●

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას–სალამი.ჰ.160. წ. 2.83 გ.

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة :ირგვლივ

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

77

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAM.H. 160, WEIGHT 2.83 G.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

ხელვაჩაური განძი

აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას–სალამი.ჰ.161. წ.2.9.გ

შუბლი:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنةاحدى و ستين و مائة

ირგვლივ:

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

●

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი.ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

78

KHELVACHAURI HOARD

ABBASIAN DIRHEM, MADINAT AS-SALAN, H. 161, WEIGHT 2.9 G.

Obverse:

لا اله الا
اللهوحده
لاشريكله

Around: بسم اللهضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة ستين و مائة

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي

●

Sources: I. Paghava, I. Varshalomidze, S. Turkia. 2016.

ხელვაჩაური განძი
აბასიანთა დირჰემი, მადინათ ას–სალამი.ჰ.161. წ.2.91.გ

შუბლი:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌احدى و ستين و مائة
ირგვლივ:

ზურგი:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي
●

ლიტერატურა: ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, 2016

79

KHELVACHAURI HOARD
ABBASIAN DIRHEM, MADINAT,AS SALAM, H. 161, WEIGHT 2.91 G,

Obverse:

لا اله الا
الله‌وحده
لاشريك‌له

Around: بسم الله‌ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة‌احدى و ستين و مائة

Reverse:

محمد رسول
الله صلى الله
عليه و سلم
الخليفة المهدي
●

Sources: I.Paghava, I.Varshalomidze, S. Turkia. 2016

იოანე ციმისხე (969–976 წწ). სპილენძი

მახინჯაური. წ. წ. 1 გ.

შუბლი: მაცხოვრის ბიუსტი პირდაპირ, თავზე შარავანდედით. ორივე ხელით სახარება უჭირავს, რომელიც მკერდზე აქვს მიდებული.
ზურგი: ოთხსტრიქონიანი ბერძნული ზედწერილი ✝ hSUS |XRISTUS|.ISILEI\.SILE
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

80

JOHN IT ZIMISKES (969-976). COPPER.

MAKHINJAURI. w. 7,1 G.

Obverse: Jesus Christ haloed bust facing forward,in both hands holding gospels.
Reverse: the inscription in Greek ✝ hSUS |XRISTUS|.ISILEI\.SILE
Source: presented for the first time

კონსტანტინე X დუკა (1059–1067წწ). სოლიდი
ცხისძირი. წ. 4,21გ.

შუბლი: საფეხურზე მდგომი კეისრისგამოსახულება. ადგიათვლებით შემკული გვირგვინი რომლის ორივე მხრიდან თითო საკიდია დაშვებული, კეისარი შემოსილია ლორონით, რომლის ერთი ბოლო მარცხენა მკვლავზე აქვს გადაშვებული, აღმართულ მარჯვენა ხელში გრძელბუნიანი ლაბარუმი უჭირავს, ბუნს შუა სფეროიდული ბუშტი. მარცხენა ხელში კი ჯვრიანი სფერო.შემოწერილია: + ΚΩNBAC ΔOUKAI
ზურგი: ქრისტე თვლებით მოოჭვილ საყდარზე ზის პირდაპირ, ჯვრიანი შარავანდედით, შემოსილია კვართით, ორივე ხელით მკერდზე მიტანილი აქვს თვლებით მოოჭვილი სახარება. შემოწერილია + ISIXREXREGNANTIUM. ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე. 2015:103.

81

CONSTANTINE X DOUKAS (1059-1067) SOLIDUS
TSIKHISDZIRI. W.4,21 G

Obverse: The Emperor standing full-length on a footstool, with a crown adorned with gemstones, wearing a loros, holding a Labarum and globus cruciger. Along the periphery the legend + ΚΩNBAC||ΔOYKAC (ΚωνσταντίνοςΒασιλεύςοΔούκας) which translates as „Emperor Constantine Doukas“ within double dotted border.
Reverse: Jesus Christ is shown facing forward, enthroned, with cross on his nimbus, holding gospels adorned with beads. Along the periphery the legend + ISIXREX REGNANTIUM. within double dotted borde
Source:: A. Kaxidze, T. Salikadze, T. Partenadze, 2015:103

კონსტანტინე X დუკა (1059–1067წწ). სოლიდი
ციხისძირი.წ 4,22 გ.

შუბლი: საფეხურზე მდგომი კეისრის გამოსახულება. ადგია თვლებით შემკული გვირგვინი რომლის ორივე მხრიდან თითო საკიდია დაშვებული, კეისარი შემოსილია ლორონით, რომლის ერთი ბოლო მარცხენა მკვლავზე აქვს გადაშვებული, აღმართულ მარჯვენა ხელში გრძელბუნიანი ლაბარუმი უჭირავს, ბუნს შუა სფეროიდული ბუშტი. მარცხენა ხელში კი ჯვრიანი სფერო. შემოწერილია: + ΚΩΝΒΑC ΔΟUΚΑΙ
ზურგი: ქრისტე თვლებით მოოჭვილ საყდარზე ზის პირდაპირ, ჯვრიანი შარავანდედით, შემოსილია კვართით, ორივე ხელით მკერდზე მიტანილი აქვს თვლებით მოოჭვილი სახარება. შემოწერილია + ISIXREXREGNANTIUM. ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე,თ. ფარტენაძე. 2015:103

82

CONSTANTINE X DOUKAS (1059-1067) SOLIDUS
TSIKHISDZIRI.W. 4,22 G.

Obverse: The Emperor standing full-length on a footstool, with a crown adorned with gemstones, wearing a loros, holding a Labarum and globus cruciger. Along the periphery the legend + ΚΩΝΒΑC||ΔΟΥΚΑC (ΚωνσταντίνοςΒασιλεύςοΔούκας) which translates as „Emperor Constantine Doukas“ within double dotted border. Reverse: Jesus Christ is shown facing forward, enthroned, with cross on his nimbus, holding gospels adorned with beads. Along the periphery the legend + ISIXREX REGNANTIUM which translates as „Jesus Christ King of Kings“ within double dotted border.
Source: A. Kaxidze, T. Salikadze, T. Partenadze, 2015:103

მიხეილ VII დუკა (1071–1078 წწ). სოლიდი
ოზურგეთი. წ. ყ. 4,36 გ.

შუბლი: კეისრის მკერდამდე გამოსახულება პირდაპირ, ადგია თვლებითა და ჯვრით მოოჭვილი გვირგვინი. რომლის ორივე მხრიდან თვლებით შემკული ჯვრისებრი საკიდია დაშვებული. შემოსილია თვლებითვე შემკული სამოსელითა და ყელსაბამით. მარცხენა მკვლავზე სამ ხაზად გადაშვებულია ქსოვილი, ზეაპყრობილ მარცხენა ხელის მტევანზე ჯვრიანი სფერო უდევს, მარჯვენაში-გრძელბუნიანი ლაბარუმი. მარცხნივ ΜΙΧΑΗΛ-მარჯვნივ – ΒΑΙΣΙΛΟΔ. ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ზურგი: ქრისტეს გამოსახულება მკერდამდე, შარავანდედში ჩაწერილ ჯვრის მკვლავებზე ჩასმულია ხუთ-ხუთი თვალი. შემოსილია კვართით. მკერდზე მიდებული აქვს მოჭედილი სახარება. მარცხნივ IC, მარჯვნივ XC. ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე.2015:105

83

MICHAEL VII DOUKAS (1071-1078) SOLIDUS
OZURGETIW.4,36 G.

Obverse: Bust of a crowned Emperor, facing forward, with the beard and moustache, the crown is adorned with gemstones and cross, wearing royal garments and a necklace, holding a Labarum and a Globus Cruciger. Along the periphery the legend +ΜΙΧΑΗΛ on left and ΒΑΣΙΛΟΔ on rightwhich translates as „Emperor Michael Doukas“ within double dotted border.
Reverse: Bust of Jesus Christ, with cross on his nimbus, adorned with beads in fives, holding gospels. IC on left and XC on right.
Source: A. Kaxidze, T. Salikadze, T. Partenadze, 2015:105

მიხეილ VII დუკა (1071–1078 წწ) სოლიდი
ოზურგეთი. წ.ყ. 3,6 გ.

შუბლი: კეისრის მკერდამდე გამოსახულება პირდაპირ, ადგია თვლებითა და ჯვრით მოოჭვილი გვირგვინი. რომლის ორივე მხრიდან თვლებით შემკული ჯვრისებრი საკიდია დაშვებული.შემოსილია თვლებითვე შემკული სამოსელითა და ყელსაბამით. მარცხენა მკვლავზე სამ ხაზად გადაშვებულია ქსოვილი, ზეაპყრობილ მარცხენა ხელის მტევანზე ჯვრიანი სფერო უდევს, მარჯვენაში-გრძელბუნიანი ლაბარუმი. მარცხნივ ΜΙΧΑΗΛ-მარჯვნივ – ΒΑΙΣΙΛΟΔ. ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ზურგი: ქრისტეს გამოსახულება მკერდამდე, შარავანდედში ჩაწერილ ჯვრის მკლავებზე ჩასმულია ხუთ-ხუთი თვალი. შემოსილია კვართით. მკერდზე მიდებული აქვს მოჭედილი სახარება. მარცხნივ IC, მარჯვნივ XC.ორმაგი წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე. 2015:106

84

MICHAEL VII DOUKAS (1071-1078) SOLIDUS
OZURGETI. W.4,36 G.

Obverse: Bust of a crowned Emperor, facing forward, with the beard and moustache, the crown is 5adorned with gemstones and cross, wearing royal garments and a necklace, holding a Labarum and a Globus Cruciger. Along the periphery the legend + ΜΙΧΑΗΛon left and ΒΑΣΙΛΟΔ on rightwhich translates as „Emperor Michael Doukas“ within double dotted border.
Reverse: Bust of Jesus Christ, with cross on his nimbus, adorned with beads in fives, holding gospels. IC on left and XC on right.
Source: A.Kaxidze, T. Salikadze, T. Partenadze, 2015:106

ტრაპიზონის ასპრი

ვერცხლი. წ. 2.77 გრ. მანუელ I (1239–1253 წ). ციხისძირი. განძი.

შუბლი: წმინდა ევგენი ფეხზე მდგარი, პირდაპირ, შარავანდედით, საკინძიანი წამოსასხამით, მარჯვენა ხელში გრძელბუნიანი ჯვარი უპყრია, მარცხენათი სამოსს იმაგრებს, წმინდანის მარცხნივ და მარჯვნივ ვერტიკალურად განლაგებული ბერძნული ზედწერილი ΟΔ. ΕVΓΕΝΙ. წმინდა ევგენი. წერტილების რკალი სანახევროდ არის სიქიდან მონეტის არეზე მოხვედრილი.
ზურგი: კეისარი, ფეხზე მდგარი, პირდაპირ, შემოსილი სამეფო სამოსელიდ და საკიდიანი გვირგვინით, მარჯვნივ ზემოთ კუთხეში ღვთაების მაკურთხეველი ხელი, მარჯვენა ხელში გრძელბუნიანი ლაბარუმი უჭირავს, მარცხენაში მაპა,მარცხნივ და მარჯვნივ ვერტიკალურად განლაგებული ბერძნული ზედწერილი ΜΝΛΟΚΜΝ მანუელ კომნენი
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

85

TREBIZOND ASPER

SILVER. W. 2,77 GR. MANUEL I (1239-1253). TSIKHISDZIRI HOARD.

Obverse: Saint Eugene, facing, haloed, wearing a clasped cloack, holding a long staffed cross in his right hand and clasping the garment with the left hand.The vertical inscriptions on the right and left of the saint ΟΔ. ΕVΓΕΝΙ. Saint Eugene. Dotted circle is partially placed on the coin.
Reverse: Caesar, standing, facing, in royal clothes, wearing a crown with the loop,in the right upper corner-blessing hand of the God, the emperor holds long labarum in his right hand andmapa in the left one, on the right and left – the vertical inscriptions in Greek ΜΝΛΟΚΜΝ Manuel Comnene.
Source: presented for the first time

ტრაპიზონის ასპრი

ვერცხლი. წ. 2,54 გრ. მანუელ I (1239–1253 წ). ციხისძირი.განძი.

შუბლი: როგორც ზემოთ აღწერილი № 86
ზურგი: როგორც ზემოთ აღწერილი №86
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

86

TREBIZOND ASPER

SILVER. S. 20\21 MM. W. 2,54 GR. MANUEL I (1239-1253). TSIKHISDZIRI. HOARD.

Obverse: as on №86
Reverse: as on №86
Sources: presented for the first time

დრამა
ვერცხლი. ქეიხოსრუ II (1237–1246). რუმის სულთანი.
კონია. წ. 2.95 გრ. ციხისძირი. განძი.

შუბლი: არაბული ზედწერილი: السلطان الا عطم غياث الدنيا و الدين كيخسرو بن كيقباد ضرب بقونيه سنه تسعة სულტანი უმაღლესი ღიას ედ-დუნია ვე ედ-დინ ქაიხოსრო, ძე ქეიქუბადისა.მოიჭრა კონიაში,წელსა 638“
ზურგი: მარჯვივ მიმავალი ლომი. ლომის ზურგს ზევით მზე ადამიანის სახის მსგავსად, ამის ზემოთ მშვილდისებურად არაბული ზედწერილი: بالله امير المومنين الامام المستنصر „იმამი მუსთანსირ ბილლაჰი მბრძანებელი მორწმუნეთა“
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

87

DRAMA
SILVER. KAIKHOSROW II (1237-1246). SULTAN OF RUM.
KONYA. W. 2,95 GRTSIKHISDZIRI. HOARD.

Obverse: Arabic inscription: السلطان الا عطم غياث الدنيا و الدين كيخسرو بن كيقباد ضرب بقونيه سنه تسعة„Sultan Giyath al-Din Kaykhusraw II, son of Kaykubad, minted in Konya in 638“
Reverse: a lion to the right, above him-the sun depicted like a human face, the arabic inscription: بالله امير المومنين الامام المستنصر Imam victorious, ruler of the faithful“
Source: presented for the first time.

დრამა

ვერცხლი. ქაიხოსრუ II (1237–1246). რუმის სულთანი.
კონია. წ. 2.95 გრ. ციხისძირი. განძი.

შუბლი: არაბული ზედწერილი: السلطان الا عظم غياث الدنيا و الدين كيخسرو بن كيقباد ضرب بقونيه سنه تسعة „სულტანი უმაღლესი ღიას ედ-დუნია ვე ედ-დინ ქაიხოსრო, ძე ქეიქუბადისა.მოიჭრა კონიაში, წელსა 638“
ზურგი: მარჯვივ მიმავალი ლომი. ლომის ზურგს ზევით მზე ადამიანის სახის მსგავსად, ამის ზემოთ მშვილდისებურად არაბული ზედწერილი: ზედწერილი: الامام المستنصر بالله امير المومنين „იმამი გამარჯვებული, მართლმორწმუნეთა მბრძანებელი“
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

88

DRAMA

SILVER. KAIKHOSROW II (1237-1246). SULTAN OF RUM.
KONYA. W. 2,95 GR. TSIKHISDZIRI. HOARD.

Obverse: Arabic inscription: السلطان الا عظم غياث الدنيا و الدين كيخسرو بن كيقباد ضرب بقونيه سنه تسعة „Sultan Giyath al-Din Kaykhusraw II, son of Kaykubad, minted in Konya in 638“
Reverse: a lion to the right, above him-the sun depicted like a human face, the arabic inscription: بالله امير المومنين الامام المستنصر Imam victorious, ruler of the faithful“
Source: presented for the first time.

დრამა
ვერცხლი. ქეიქაუსი (1245–1257 წწ). სივასი. წ.ე.ბ.

შუბლი: კვადრატულ წერტილოვან ჩარჩოში არაბული ზედწერილი: السلطان الاعظم ظل الله فی العالم غز الدنیا و الدین کیکاوس بن کیخسرو ضرب هذا الدرهم بسیواس
სულტანი უმაღლესი ჩრდილი ალაჰისა ქვეყნად ღაზ ედ-დუნია ვე ედ-დინ ქეიქავუს ძე ქაიხოსროსი.
სეგმენტებში: იჭედა ესე დირჰემი სივასს.
ზურგი: კვადრატულ წერტილოვან ჩარჩოში არაბული ზედწერილი: لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله امیر المومنین
არა არს ღმერთი გარდა ალაჰისა მუხამადი მისი წინასწარმეტყველი იმამი მუსთასიმ ბილლაჰი მბრძანებელი მორწმუნეთა.
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად

89

DRAMA
SILVER. KEIKAUS.II (1245-1257). SULTAN OF RUM. SIVAS.

Obverse: Arabic inscription السلطان الاعظم ظل الله فی العالم غز الدنیا و الدین کیکاوس بن کیخسرو ضرب هذا الدرهم بسیواس
Reverse: Arabic inscription: لا اله الا الله محمد رسول الله الامام المستعصم بالله امیر المومنین
Source: presented for the first time.

სულეიმანი (1339–1343წწ). ილხანთა სულთანი.

ორიანი დირჰემი. წ. 1.41 გრ. სხალთა.

შუბლი: ჩვეულებრივ არშიაში მოთავსებულია ფიგურული ელიფსი. შუაში,პირველ და მესამე ხაზზე არაბულად: السلطان/جلد ملكه „სულთანი, განიგრძოს მეფობა მისი“ მეორე ხაზზე უიღურულად „სულეიმანი“.ზემოთ ელიფსსა და ჩვეულებრივ არშიას შორის ზარაფხანის სახელი: ضرب فى تفليس سنه :ქვემოთ: اربعين و تسع مي ثلاث
ზურგი: ჩვეულებრივ არშიაში ჩასმულ წრეში მოთავსებულია რწმენის სუნიტური ფორმულა الله‌محمدرسول‌الله لا اله الا „არა არს რმერთი გარდა ალაჰისა მუჰამადი მისი წინასწარმეტყველი“. გარშემო წრიულად 4 იმამის სახელი: ابوبكر عمر عثمان على „აბუბაქრი, ომარი, ოსმანი, ალი“.
ლიტერატურა: ქვეყნდება პირველად.

90

SULEYMAN (1339-1343), SULTAN OF ILKHANATE.

DOUBLE DIRHEM.W.1,41 GR. SKHALTA.

Obverse: afigured elypse,in the middle part, on the first and the third lines it reads in Arabic: السلطان/جلد ملكه Sultan, may his rule be long „the second line reads in Uyghur, Suleiman“. Above it,between the ellipse and the common edge the name of the mint: ضرب فى تفليس سنه beneath: اربعين و تسع مي ثلاث
Reverse: Sunni Faith formula is placed within the edge لا اله الا الله‌محمدرسول‌الله Around it- the names of 4 Imams على ابوبكر عمر عثمان
Sources: **presented for the first time**

ნიდერლანდების რესპუბლიკა

ლევენდაალდერი. 1648 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 25.025

შუბლი: მონეტის ცენტრში მუზარადსა და სამხედრო ტანსაცმელში გამოწყობილი მამაკაცი. მას მარცხენა ხელში უჭირავს ნიდერლანდების შეერთებული პროვინციის საგერბო ფარი ლომის გამოსახულებით, რომელიც ჩასმულია წერტილოვან რკალში. ზედწერილზე იკითხება MO.ARG. ГRO.CON.FOF.DE.Г RAN
ზურგი: ნიდერლანდების შეერთებული პროვინციის საგერბო ფარი ორ ფეხზე მდგარი ლომის გამოსახულებით. ირგვლივ CONFIDENS.DNO.NON.MOURIVRდა 1648
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:99

91

THE DUTCH REPUBLIC

LEEUVENDAALDER. 1648. OZURGETI HOARD. W. 25,025

Obverse: a man in military garments and a helmet in the centre of the coin. He holds a coat of arms of the United Provinces of Netherlands with the lion's image in his left hand, which is placed within the dotted circle. Inscription reads MO.ARG. ГRO.CON.FOF.DE.Г RAN
Reverse: Coat of arms of the United Provinces of Netherlands with the lion standing on hind legs. Inscription around reads: CONFIDENS.DNO.NON.MOURIVR and date 1648
Source: I. Varshalomidze, 2002:99

ზელანდიის პროვინცია
ლევენდაალდერი. 1617 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც № 92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FOF.ZEL
ზურგი: როგორც № 92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.MOU და თარიღი 1617
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:99

92

PROVINCE OF ZEALAND
LEEUVENDAALDER. 1617, OZURGETI. HOARD.W. 26,027

Obverse: As №.92. around MO.ARG. RO.CON.FOF.ZEI
Reverse: As №.92. around CON.IENS.ONO.NON.MOU and date 1617
Sources: I. Varshalomidze, 2002:99

ვესტფრიესლანდის პროვინცია
ლევენდაალდერი. 1617 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.BELG.W
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ ONF ID ENS.D.N.NON.MOVF.R და 1624
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002: 99

93

WESTFRIESLAND PROVINCE
LEEUVENDAALDER. 1617.OZURGETI HOARD. W. 26,027

Obverse: As №.92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.BELG.W
Reverse: As №.92. around it CONIENS.ONO.NON.M.R and date 1624
Sourse: I. Varshalomidze, 2002: 99

ზეელანდიის პროვინცია
ლეევენდაალდერი. 1624 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.ZEL
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CONF ID ENS.D.O.NON.M.C და თარიღი 1624
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:99

94

THE ZEALAND PROVINCE
LEEUVENDAALDER. 1624. OZURGETI HOARD, W 26,027

Obverse: As №92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.ZEL
Reverse: As №.92. around it CONIENS.ONO.NON.M.C and date 1624
Source: I. Varshalomidze, 2002:99

გელდერლანდის პროვინცია
ლევენდაალდერი. 1633 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.BELG.GEL
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.M.R და თარიღი1633
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:99

95

GELDERLAND PROVINCE
LEEUVENDAALDER, 1633. OZURGETI HOARD. W. 26,027

Obverse: As №.92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.BELG.GEL
Reverse: As №.92. around it CONIENS.ONO.NON.M.R and date 1633
Source: I. Varshalomidze, 2002:99

ვესტფრიესლანდის პროვინცია
ლევენდაალდერი. 1650 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.WES
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.M.R და 1650
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:99

96

WESTFRIESLAND PROVINCE
LEVENDAALDER. 1650. OZURGETI HOARD. W. 26,027

Obverse: as №92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.WES
Reverse: As №92. around it CONIENS.ONO.NON.M.R and date 1650
Source: I. Varshalomidze, 2002:99

ჰოლანდიის პროვინცია
ლევენდაალდერი. 1662 წელი. ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.P.EL.OHOL
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.M.R და თარიღი1662
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002: 99

97

PROVINCE OF HOLLAND
LEEUVENDAALDER.1662. OZURGETI HOARD. W.26,027

Obverse: As №92 around it MO.ARG. RO.CON.FO.P.EL.OHOL
Reverse: As №92 around it CONIENS.ONO.NON.M.R. and date1662
Source: **I. Varshalomidze, 2002: 99**

ჰოლანდიის პროვინცია

ლეეუვედაალდერი. ოზურგეთი.განძი. წ. 26,027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.HOL
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.M.R
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:100

98

THE PROVINCE OF HOLLAND

LEEUVEDAALDER. OZURGETI. HOARD. W. 26,027

Obverse: As №.92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.HOL
Reverse: As №.92. around it CONIENS.ONO.NON.M.R
Sources: I. Varshalomidze, 2002:100

ლევენდაალდერი
ოზურგეთი. განძი. წ. 26.027

შუბლი: როგორც №92 ირგვლივ MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.E
ზურგი: როგორც №92 ირგვლივ CON I ENS.ONO.NON.M.
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002;100

99

LEEUVENDAALDER
OZURGETI HOARD. W. 26,027

Obverse: As №.92. around it MO.ARG. RO.CON.FO.BEL.E
Reverse: As №.92. around it CONIENS.ONO.NON.M.
Source: I. Varshalomidze, 2002;100

პოლონეთი

გდანსკის ზარაფხანა. ვლადისლავ IV (1632–1648წწ).
ტალიარი. 1634 წ. წ. 28. 07 ოზურგეთი. განძი.

შუბლი: მონეტის ცენტრში მარჯვნივ მიმართულუ ვლადისლავის IV პროფილი, თავზე სამეფო გვირგვინით. ზედწერილიდან იკითხება: VLADIII.D:CI:REX:POLETSVE-G.M:D:LITV.RVSS.PKUSS.
ზურგი: მონეტის ცენტრში უკანა ფეხებზე მდგარი ორი ლომი, რომელთაც უჭირავთ ფარი სამეფო გერბის გამოდსახულებით. თარიღი1634. ირგვლივ ზედწერილი: MONETA. ARGENTEA.CVVITATIS GEDANESESIS.
ლიტერატურა ი. ვარშალომიძე, 2002:100

100

POLAND

GDANSK MINT. WLADISLAW IV(1632-1648).
TALLER. 1634. W.28,07. OZURGETI HOARD.

Obverse: Profile of Wladislaw IV to the right with the royal crown. The inscription reads: VLADIII.D:CI:REX:POLETSVE-G.M:D:LITV.RVSS.PKUSS.
Reverse: Two lions standing on their hind legs and holding the the Royal coat of arms. Date1634. The inscription around: MONETA. ARGENTEA.CVVITATIS GEDANESESIS.
Source: I. Varshalomidze, 2002:100

ალოიზი მიჩენიგო (1763–1779) ვენეციური დუკატი.

ხუცუბანი (ქობულეთის მუნიციპალიტეტი).
მონეტა გახვრეტილია. გაჭრილია შუაზე. წ. ვ გ

შუბლი: ცენტრში გამოსახულია ვენეციის მფარველი წმ. მარკოზი, რომელიც მუხლმოყრილ დოჯს გადასცემს ალამს. ირგვლივ ლათინური ზედწერილი: მარჯვნივ ALOY MOCEN. მარცხნივ S.M.VENETI. ალმის ტარის გასწვრივ ვერტიკალურად DUX (ჰერცოგი). ირგვლივ წერტილოვანი რკალი.
ზურგი: წერტილოვან ოვალში იესო ქრისტეს გამოსახულება, გარშემოვლებულია ვარსკვლავებით. გარშემო ლათინური ზედწერილი SIT. T. XRE. DAT. O.TV. REGIS ISTE. DUKAT.ირგვლივ წერტილოვანი რკალი.
ლიტერატურა: ა. კახიძე, თ. შალიკაძე, თ. ფარტენაძე. 2015: 107

101

VENICE DUCAT OF ALVISE IV MOCENIGO

(1763-1779) KHUTSUBANI, KOBULETI MUNICIPALITY.W 3 G.
A COIN IS PERFORATED, CUT IN TWO PARTS.

Obverse: The Doge receiving the gonfalon at the hands of Saint Mark. Along the periphery the legends, S. M. VENETI (Saint Mark of Venice) on left, ALOV MOCEN on right continued by DUX (Duke) to the right of the vertical banner within dotted border.
Reverse: The standing figure of Christ in Glory facing forward with stars along inner periphery. The legend SIT. T. XRE. DAT. QTV. REGIS ISTE. DUCAT within dotted border.
Source: A. Kaxidze, T. Shalikadze, T. Partenadze, 2015: 107

გამოყენებული ლიტერატურა
BIBLIOGRAPHY

თ. აბრამიშვილი., საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ტრაპიზონის ასპრებისა და დასავლურ ქართული ფულის (კირმანეულის) კატალოგი, თბ. 1984 2.

გ. დუნდუა., სამონეტო მიმოქცევა და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ბიჭვინტაში ნუმიზმატიკური მასალების მიხედვით ძვ.წ. II - ახ.წ IV სს. დიდი პიტიუნტი I. 1975,

გ.დუნდუა., ი. ჯალაღანია., ქართული ნუმიზმატიკური ლექსიკონი, თბ. 2009

ი. ვარშალომიძე., სინოპური მონეტა სოფელ განთიადიდან, საისტორიო მაცნე, ბსუ ისტორიის კათედრის კრებული, ბათუმი, 1996

ი. ვარშალომიძე., ევროპული მონეტები სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოდან, ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები II.2002

ი. ვარშალომიძე., სირაკუზის მონეტა ფიჭვნარიდან, ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები. III, 2005

ი. ვარშალომიძე., მონეტები გონიო-აფსაროსიდან, ბათ. 2009

ვიკერსი მ., კახიძე ა., იაშვილი ი., შავიზღვისპირეთის საქალაქო ვერცხლის მონეტები ფიჭვნარის ძვ. V ს სამაროვნიდან ლიტერატურული აჭარა, 4, 1999

ა. კახიძე ფიჭვნარის სამაროვანზე 1967-1968 წლებში აღმოჩენილი უცხოური მონეტები. – მაცნე (ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ხელოვნების სერია) 3, 1974

ა. კახიძე., ვიკერსი მ., ფიჭვნარი I -კოლხები და ბერძნები აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში. საქართველო-ბრიტანეთის ერთობლივი არქეოლოგიური ექსპედიციის შედეგები (1998-2002), 2004

ა. კახიძე, მ. ვიკერსი, გ. თავამაიშვილი., ფიჭვნარის ელინისტური ხანის სამაროვანზე 2003-2004 წლებში წარმოებული კვლევა-ძიების შედეგები.-ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები,IV,2007

ა.კახიძე, მ. ვიკერსი, ი. ვარშალომიძე, კოლხური თეთრის ახალი ნომინალები ფიჭვნარიდან (ჰემიტეტარტემორიონები), თსუ კულტუროლოგიის დეპარტამენტის კრებული. თბ. 2010

ა. კახიძე, მ. ვიკერსი. ფიჭვნარი VI, ბათუმი-ოქსფორდი, 2014

ი. ფაღავა, ი. ვარშალომიძე, ს. თურქია, ქუფური მონეტების განძი ზოტიდან (გურია), ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, V, 2013

ფაღავა, ი. ვარ **შალომიძე, ს. თურქია.** არაბული მონეტების მიმოქცევა სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოში, ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის შრომები, VI, 2016 (იბეჭდება).

ფული საქართველოში (მანაგაძის რედაქციით), თბ. 2000

ც. ღვაბერიძე, საქართველოს ურთიერთობა ილხანთა ირანთან და ჯელეირთა სახელმწიფოსთან. თბ. 1986

Джалагания И. Иноземная монета в денеждом обращении Грузии V-XIII вв. Тб. 1979

Кахидзе А. Иноземные монеты могильника Пичвнари.-ВДИ. 3.1974

M. Vickers, A. Kakhidze, I. Varshalomidze, Kolkhidki, the Numismatic Chronicle, 2010.

Vickers M, Kakhidze A. The British-Georgian Excavations at Pichvnari, 1998:the Greek and Colchian cemeteries. Anatolian Studies 2001,51:65-90

Kakhidze, Iashvili, Vickers, Silver coins of the Blask sea coastal line from the fifth century BC necropolis at Pichvnari, Numismatic Chronicle.2001#161

ბათუმი
2016
BATUMI